

Anniina Blomster

VAPAAEHTOISTYÖHÖN TUKEMINEN SEURAKUNNAN NUORISOTYÖSSÄ

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö
Lokakuu 2016**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Lokakuu 2016	Tekijä Anniina Blomster
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi VAPAAEHTOISTYÖHÖN TUKEMINEN SEURAKUNNAN NUORISOTYÖSSÄ		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 40 + 3	
Työelämäohjaaja Nuorisotyönohjaaja Tiina Inkeroinen, Pudasjärven seurakunta		
<p>Opinnäytetyöni tarkoitus oli kehittää vapaaehtoistoiminnan ja nuorisotyön yhdistämistä Pudasjärven seurakunnassa. Työn toiminnallisena toteutuksena oli vapaaehtoistoimintapäivä, johon osallistumalla nuorten oli mahdollista päästä tutustumaan seurakunnan vapaaehtoistoimintaan käytännössä. Huhtikuussa 2016 toteutetun vapaaehtoistoimintapäivän aikana nuoria toimi jumalanpalveluksessa avustustehtävissä, kirkkokahvien järjestämisessä, kahdella vanhainkotivierailulla ja mediaan liittyvissä tehtävissä. Vapaaehtoistoimintapäivästä saatu palaute oli hyvin positiivista, ja vastaavaa toimintaa toivottiin järjestettävän myös jatkossa.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosassa käsittelin vapaaehtoisena toimimista ja sen merkitystä yhteiskunnallisena ilmiönä sekä kirkon toiminnassa. Näkökulmana oli erityisesti vapaaehtoistoiminnan yhteys nuoren ja nuoren aikuisen elämään.</p>		
Asiasanat Kirkko, nuoret, nuoret aikuiset, nuorisotyö, seurakunta, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date October 2016	Author Anniina Blomster
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis SUPPORTING VOLUNTARY ACTIVITY IN PARISH YOUTH WORK		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 40 + 3	
Supervisor Youth leader Tiina Inkeroinen, Pudasjärvi parish		
<p>The aim of this thesis was to improve connecting volunteer work and youth work in the Pudasjärvi parish. The thesis' practical part was a voluntary activity day, which offered an opportunity for the young participants to get to know parish volunteer work in action. The voluntary activity day took place in April 2016, and during the day there were youngsters helping with church service, serving coffee after the service, visiting two nursing homes and doing media related tasks. The feedback received was very positive and the same kind of activities were hoped to be organized in the future as well.</p> <p>The theory part of this thesis was focused on volunteering and its meaning in society and as a part of church activities. The point of view was specially in the connection between volunteer work and the life of youngsters and young adults.</p>		
Key words Church, parish, voluntary activity, volunteer work, young adults, youngsters, youth work		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT.....	3
3 VAPAAEHTOISTOIMINTA JA VAPAAEHTOISTYÖ.....	5
3.1 Vapaaehtoistyön merkityksiä.....	6
3.2 Vapaaehtoisen motivaatio	8
3.3 Vapaaehtoistyö muutoksessa.....	10
3.4 Nuorten ja nuorten aikuisten suhde vapaaehtoistyöhön.....	12
4 VAPAAEHTOISTYÖ KIRKOSSA	13
4.1 Kirkon vapaaehtoistoimintamuotoja	14
4.1.1 Jumalanpalvelus ja vapaaehtoisuus	15
4.1.2 Diakoniatyö.....	16
4.1.3 Isostoiminta	17
4.2 Nuoret, nuoret aikuiset ja kirkon vapaaehtoistoiminta	18
4.3 Kirkon vapaaehtoistoiminnan haasteita.....	20
5 VAPAAEHTOISTOIMINTAPÄIVÄ	23
5.1 Vapaaehtoistoimintapäivän suunnittelu.....	23
5.2 Vapaaehtoistyötehtävät.....	25
5.3 Vapaaehtoistoimintapäivän toteutus	28
5.4 Vapaaehtoistoimintapäivästä saatu palaute ja toiminnan arviointi	31
6 POHDINTA.....	35
LÄHTEET.....	38
LIITTEET	
KUVIOT	
Kuvio 1. Vapaaehtoisuismotivaation timanttimalli.....	9

1 JOHDANTO

Vapaaehtoistoiminnalla on merkittävä rooli yhteiskunnallisena ilmiönä. Vuonna 2015 joka kolmas kansalainen ilmoitti tehneensä jotain vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoisena toimitaan hyvin erilaisissa tehtävissä, suurimmaksi osaksi taiteen, kulttuurin, lasten ja nuorten parissa sekä sosiaali- ja terveystalalla. Vapaaehtoisuus kiinnostaa kaikkia ikäryhmiä, myös nuoria. 15-24 -vuotiaista lähes 20 prosenttia tekee vapaaehtoistyötä, ja yli puolet saman ikäisistä vapaaehtoistyötä tekemättömistä olisivat halukkaita osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, jos heitä vain kysyttäisiin mukaan. (Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015.)

Nuorten, nuorten aikuisten ja vapaaehtoistyön suhde huomioidaan myös kirkon toiminnassa. Yhtenäisen ja ehjän polun rakentaminen yksilölle aina lapsuudesta vanhuuteen on tehtävä, jonka toteutumiseksi seurakunnissa on tehtävä töitä ja käytettävä resursseja (Hakola & Koivunen 2013, 110). Lapset ja nuoret tavoitetaan pääasiassa hyvin, mutta nuorten aikuisten suhde seurakuntaan on usein ohut, ja kirkosta eroavista suurin osa on nimenomaan tähän ikäryhmään kuuluvia (Häkkinen 2009, 13; Haastettu kirkko 2012, 73). Toimiva ja hyvin organisoitu vapaaehtoistoiminta voi kuitenkin tarjota positiivista suunnanmuutosta kyseiseen ilmiöön. Tukemalla nuoria vapaaehtoisuuteen ja rohkaisemalla seurakunnan toimintaan monipuolisemmin, voidaan mahdollisesti edesauttaa seurakuntayhteyden säilymistä myös nuoren aikuisuuden elämänvaiheessa. Nuorisotyössä tulisikin olla tulevaisuuteen katsova pitkän tähtäimen työote, sillä nuorisotyön tänään tavoittama nuori on jo muutaman vuoden kuluttua nuori aikuinen.

Ajatus tämän opinnäytetyön aiheesta syntyi Pudasjärven seurakunnan nuorisotyön järjestämässä ”isokoulutuksen tuumailupäivässä”. Jo valmistuneille ja toiminnassa mukana oleville isosille järjestettiin teemapäivä, jonka aikana he pääsivät kertomaan kehittämisideoitaan koulutukseen liittyen. Päivän aikana nuoret itse toivat esiin sen, että heillä olisi intoa tehdä enem-

män ja olla mukana monipuolisemmin seurakunnan toiminnassa myös isostoiminnan ulkopuolella. Etenkin vanhusten parissa toimiminen vaikutti heistä kiinnostavalta tehtävältä. Nuoret kuitenkin kokivat, ettei heillä ollut tietoa, miten vapaaehtoistoimintaan tulisi pyrkiä ja mitä mahdollisuuksia seurakunta käytännössä tarjoaa. Itsekin kyseisessä kokoontumisessa mukana olleena tartuin tähän innokkuuteen ja nuorilta itseltään heränneeseen kysymykseen, sillä näin siinä selkeän kehittämismahdollisuuden seurakunnan toimintaan. Myös Pudasjärven seurakunnan nuorisotyönohjaajat kokivat aiheen tärkeäksi, ja ajatusta aiheeseen liittyvästä toiminnallisesta opinnäytetyöstä pidettiin mahdollisuutena vastata nuorista itsestään lähteneeseen innokkuuteen vapaaehtoistyön tekemistä kohtaan.

Tämän Pudasjärven seurakunnan hankkeistaman opinnäytetyön toiminnallisena toteutuksena on vapaaehtoistoimintapäivä, jonka tarkoituksena on tehdä seurakunnan vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia nuorille tutummiksi ja rohkaista heitä aktiiviseen osallistumiseen. Toimintapäivä koostuu kolmeen kategoriaan lukeutuvista vapaaehtoistyötehtävistä. Näitä ovat jumalanpalvelukseen liittyvät avustustehtävät, vanhusten parissa toimiminen ja media-tehtävät. Erityyppisten toimintojen tarkoituksena on tarjota mahdollisimman monille erilaisista asioista kiinnostuneille nuorille tarttumapintaa vapaaehtoistoimintaan. Toteutus tapahtuu tutustumistyyppisenä yhden päivän toimintapäivänä, jotta toimintaan osallistuminen olisi nuorille helpompaa jatkossa tämän ohjatun yhteisen tutustumiskerran jälkeen.

Opinnäytetyöni aihe ja kehitettävä toiminta ovat ajankohtaisia, sillä työn tarve nousi esiin paikallisilta nuorilta itseltään. Lisäksi vapaaehtoistyön monipuolisuus ja sen monet mahdollisuudet korostavat aiheen tärkeyttä. Vapaaehtoistoiminnassa yhdistyy ja mahdollistuu yhteisöllisyys, toiminnan merkitykset yksilölle, antaminen, saaminen, vaikuttamismahdollisuudet yhteisössä ja yhteiskunnassa sekä vastuunkanto ja hyvän tekeminen (Nylund & Yeung 2005, 13; Harju 2003, 45). Näiden teemojen hyödyntämiseksi on kuitenkin tunnettava vapaaehtoistoimintaa ja huomioitava muutoksia siinä kontekstissa, jossa vapaaehtoisuutta ilmenee, sillä vapaaehtoistoiminta on itsessäänkin muuttuva, kehittyvä ja elävä käsite.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Opinnäytetyöni tarkoitus on tehdä Pudasjärven seurakunnan vapaaehtoistoiminnan tarjontaa tutuksi paikallisille nuorille sekä tarjota mahdollisuus kokeilla erilaisia tehtäviä käytännössä. Näiden tavoitteiden pohjalta opinnäytetyöni käytännön toteutuksena on vapaaehtoistoimintapäivä, joka mahdollistaa seurakunnan vapaaehtoistointaan tutustumisen sekä vapaaehtoisena toimimisen ohjatusti ja kokeiluluontoisesti ilman sitoutumisvelvoitetta. Tarkemmiksi kehittämistehtäviksi muotoutuivat seuraavat kysymykset.

Kuinka tehdä seurakunnan vapaaehtoistointaa nuorille tutuksi ja tukea heitä vapaaehtoistyön tekemiseen?

Seurakunnissa on kehitettävä toimintaa siten, että jäsenille pystytään järjestämään ja tarjoamaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua ja palvella. Toiminnan on myös oltava esillä hyvin organisoidusti ja näkyvästi. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 86.) Kyseiset asiat huomioiden opinnäytetyöni käytännön toteutuksen tavoitteena on tehdä seurakunnan toimintaa nuorille laajemmin tutuksi vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta. Vapaaehtoistoimintapäivän tarkoitus on toimia ohjattuna ja nuorille suunnattuna tutustumismahdollisuutena vapaaehtoistyöhön sekä madaltaa kynnystä toimintaan osallistumiseen jatkossa. Pyrin siihen, että kehittämäni vapaaehtoistoimintapäivän myötä nuoret tuntevat seurakunnan vapaaehtoistointaa kokonaisvaltaisemmin ja haluavat toimia sen parissa tulevaisuudessakin.

Rippikoulussa nuorista tavoitetaan vuosittain lähes koko ikäryhmä, mutta siitä jo muutaman vuoden sisällä nuorten osallistumisinnostus laantuu ja seurakunta menettää otteensa tärkeästä joukosta seurakuntalaisia. Nuoret kokevat, että heillä ei ole kirkossa vaikuttamismahdollisuuksia, jolloin seurakunta näyttäytyy pelkästään palveluja tarjoavana organisaationa, ja passiivisen objektin rooliin asettuminen alkaa johtaa seurakunnasta irtaantumiseen. Kirkolla ei enää mielletä olevan sopivaa tarjontaa tai annettavaa yksilön omaan elämään. (Karvonen &

Liljendahl 2005, 312.) Tukemalla nuoria seurakunnan toimintaan vapaaehtoistyön mahdollisuuksia hyödyntäen, voidaan ennaltaehkäistä nuoren kulkua nuoren aikuisuuden elämänvaiheeseen siten, että yhdysside seurakuntaan katkeaa. Vapaaehtoistyötä tekemällä nuori voi saada kokemuksen omasta roolistaan aktiivisena osallistujana, joka pystyy toiminnallaan vaikuttamaan seurakunnassa. Kehittämäni vapaaehtoistoimintapäivä pohjautuu tähän näkökulmaan, sillä sen tarkoituksena on pystyä tarjoamaan osallistujille hyviä ja onnistuneita vapaaehtoistyökokemuksia tukien siten vapaaehtoisuuteen myös tulevaisuudessa.

Kuinka järjestää vapaaehtoistoimintaa huomioiden erilaiset vapaaehtoiset erilaisine kiinnostuksenkohteineen ja osaamisineen?

Vapaaehtoistoimintaa organisoidessa ei voida lähteä ajatuksesta, että samat tehtävät kiinnostaisivat kaikkia vapaaehtoisia. Kehitettävän toiminnan tarkoituksena on tarjota erilaisia tutustumismahdollisuuksia vapaaehtoistoimintaan erilaisista tehtävistä kiinnostuneille nuorille. Monipuolisten toimintavaihtoehtojen tarjoaminen on ensiarvoisen tärkeää etenkin, kun kannustetaan nuoria vapaaehtoisiksi (Yeung 2003, 313). Jotta nuoret tavoitetaan toiminnan pariin, on sen oltava heitä kiinnostavaa. Siksi tavoitteenani on löytää mahdollisimman erityyppisiä ja monipuolisia vapaaehtoistyötehtäviä, ja siten huomioida erilaiset osallistajat.

3 VAPAAEHTOISTOIMINTA JA VAPAAEHTOISTYÖ

Kaikenlainen vapaaehtoistoiminta perustuu ihmisten väliseen tukeen ja vastuunkantoon, toisin sanoen hyvien tekojen tekemiseen. Vapaaehtoistyön tekeminen voi olla spontaania tai jonkin tahon organisoimaa, mutta kaikissa muodoissaan sen ajatus perustuu toimintaan yhteisön tai yksilön hyväksi. Erilaisia vapaaehtoisuuden muotoja yhdistää yksilön vapaa tahto tehdä yhteisöllistä työtä ilman, että siitä maksettaisiin palkkaa. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 7.)

Vapaaehtoistyötä ja vapaaehtoistoimintaa käytetään usein käsitteinä toistensa synonyymeina. Käsitteitä vertaillen ja niihin eroa tehdessä lähdetään kuitenkin pääsääntöisesti ajatuksesta, että vapaaehtoistyö on yksilön konkreettista vapaaehtoista työntekoa. Vapaaehtoistoiminnan ajatellaan tällöin tarkoittavan vapaaehtoistyötä organisoivan tahon, esimerkiksi järjestön tai seurakunnan, toimintaa. (Koskiahho 2001, 16.) Myös tässä opinnäytetyössä käytän vapaaehtoistyön ja -toiminnan käsitteitä kyseisen määritelmän mukaan: vapaaehtoistyö on yksilön tekemää työtä ja vapaaehtoistoiminta puolestaan jonkin tahon järjestämää toimintaa.

Vapaaehtoisuuden moninaisuus tuo haastetta käsitteiden erotteluun ja määrittelyyn, ja teeman laajuudesta antaa viitteitä pelkästään jo monet vapaaehtoistoimintaa mahdollistavat toimintakentät. Tällaisesta yksi esimerkki on niin sanottu kolmas sektori, johon kuuluu yhdistysten ja järjestöjen toiminta, joissa vapaaehtoisuudella on selkeä ja merkittävä rooli. Vapaaehtoistyön tekemiselle toinen oleellinen toimikenttä on neljäs sektori, jolla tarkoitetaan yksityisten ihmisten välistä vapaaehtoistyötä. Neljännen sektorin toimintaan kuuluu vapaaehtoistyö esimerkiksi kodeissa, perheissä ja naapurustoissa. (Harju 2003, 17.)

Yksilön toiminta ja vaikuttaminen aktiivisena kansalaisena on mahdollista monilla eri toimintatavoilla, joista tyypillisin ja luontevin vapaaehtoiselle on usein omassa lähiyhteisössään toimiminen. Suomalaiset hakeutuvat mielellään mukaan myös yhdistysten, erilaisten ryhmien,

kansalaisopiston ja seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Lisäksi vapaaehtoistyötehtävissä toimitaan kunnallisissa luottamustoimissa sekä ammattiyhdistystoiminnassa. Tällainen aktiivinen kansalaisuus on osallistumista, toimimista ja vaikuttamista niin omassa yhteisössä kuin laajemmin tarkasteltuna yhteiskunnassakin. (Harju 2005, 67.) Lisäksi vapaaehtoistyötä voidaan toteuttaa jopa globaalissa mittakaavassa. Näin on esimerkiksi silloin, kun maailmanlaajuisten järjestöjen kautta kerätään varoja kehitysmaiden auttamiseen, jolloin vapaaehtoistyön avulla voidaan saada hyötyä jopa toiselle puolelle maapalloa. (Harju 2005, 58.)

Vapaaehtoistyön kautta toimiva kansalaistoiminta on laajaa, monipuolista ja merkitykseltään tärkeää. Vaikka Suomessa julkisen sektorin toiminta on kattavaa, kansalaisten omalle vapaaehtoisuudelle on silti tilaa ja mahdollisuuksia. Sen avulla on pystytty kanavoimaan ihmisten halua tehdä asioita käytännössä, tuotettu kansalaisia itseään kiinnostavaa toimintaa sekä täydennetty, ja osittain jopa korvattu, julkisen sektorin palvelutarjontaa. (Harju 2003, 30-31.) Vapaaehtoistoiminnan kehittämisen tärkeyden voi huomata sen mahdollisuuksista ja roolista yhteiskunnassa. Jotta toimintaa pystyisi kehittämään, on tunnettava vapaaehtoistyön merkityksiä ja tarkasteltava aihetta niistä lähtökohdista, joista vapaaehtoinen hakeutuu toimintaan mukaan. Tällaisia ovat esimerkiksi yksilön motivaatiotekijät sekä eri elämänvaiheiden vaikutukset ja niiden suhde vapaaehtoisena toimimiseen. Myös yhteiskunnan tai muun vapaaehtoistoimintaa ympäröivän kontekstin tuntemisella ja niissä vaikuttavien muuttujien huomioimisella voidaan edesauttaa vapaaehtoistoiminnan kehittämistä ja kokonaisvaltaista hahmottamista. Tässä luvussa perehdyn tarkemmin näihin edellä mainittuihin teemoihin.

3.1 Vapaaehtoistyön merkityksiä

Vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistyö ovat nostaneet selkeästi päätään yhteiskunnallisina ilmiöinä. Osittain se johtuu yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen niukkuudesta ja sen tiedostamisesta aiempaa selvemmin, osittain syy on kansalaisliikkeiden merkityksen kasvamisesta

vaikuttamisen kanavana. (Sorri 2005, 126.) Näistä muutoksista johtuen vapaaehtoistyö on saanut enemmän tilaa sen eri toteutusmuodoille, ja sen merkitys yhteiskunnallisen vaikuttamisen kenttänä on saanut enemmän huomiota.

Vapaaehtoistyön merkityksiä ei voida tarkastella ottamatta huomioon sen vaikutusta vapaaehtoistyöntekijään itseensä. Vapaaehtoistyö ja siihen kuuluva auttaminen ja hyvän tekeminen liittyvät oleellisesti ihmisen arvomaailmaan eli niihin asioihin, joita hän pitää oikeina ja joihin hän uskoo. Toisten auttaminen koetaan vapaaehtoistyössä niin etuoikeutena kuin velvollisuutenakin. (Ojanen 2001, 105.) Vapaaehtoistyössä piilee voima ja mahdollisuus saada aikaan muutosta, ja syynä sille on toiminnan yksilölle ja yhteisölle tarjoama merkityksellisyys sekä antamisen ja saamisen kokemukset (Nylund & Yeung 2005, 13). Näitä kokemuksia mahdollistamalla vapaaehtoistyö innoittaa tekijöitään, ja vapaaehtoisten antama työpanos näyttäytyy muutoksena siinä kontekstissa, jossa vapaaehtoistyötä tehdään.

Vapaaehtoistyön tapahtuessa ryhmässä tai muutoin toisten ihmisten parissa, sosiaalinen näkökulma luonnollisesti korostuu toiminnan merkityksiä tarkasteltaessa. Yhdessä toimiminen lisää ihmisten keskinäistä luottamusta ja kykyä ottaa toiset huomioon. Tämä puolestaan lisää yleisesti ihmisten hyvinvointia ja onnellisuutta. (Helve 2009, 256.) Vapaaehtoistoiminnassa entistä keskeisemmiksi teemoiksi ovatkin nousseet vertaistuen, osallisuuden, aktiivisen kansalaisuuden sekä yleisen sosiaalisen kohtaamisen ja kanssakäymisen merkitykset (Harju ym. 2001, 7). Sosiaalisuus voi olla toisinaan jopa niin suuri tekijä, että vapaaehtoiselle oleellisemmaksi asiaksi nousee ryhmään kuuluminen ja kiinnostus muita ihmisiä kohtaan kuin vapaaehtoistyön tekeminen itsessään (Harju ym. 2001, 37). Sosiaalisuuden rooli on kiistaton, ja vapaaehtoistyön tärkeys korostuu sen pystyessä edistämään ihmisen hyvinvointia.

Lisäksi vapaaehtoisuuden tukemisella on kasvatuksellinen merkitys, erityisesti toiminnan tapahtuessa lasten ja nuorten parissa. Vapaaehtoistyön kautta voidaan kasvattaa ja ohjata yhteiskunnassa elämisen tärkeisiin arvoihin, kansalaisuuteen ja demokratiaan. Vapaaehtoistyö

myös opettaa ihmistä kriittiseen arviointiin yhteiskunnan rakenteita kohtaan sekä analysoimaan kokemuksia. Omien arvojen tunnistaminen ja itseilmaisuu kehittyvät vapaaehtoistoiminnassa mukana olemisen myötä. Elämän muillakin osa-alueilla ihminen toimii ja tekee valintoja oman arvomaailmansa pohjalta, minkä takia arvojen tunnistamisen ja tulkitsemisen oppiminen on tärkeää. (Kurki 2001, 91.) Näin vapaaehtoisuuden kautta on mahdollista päästä hyvin keskeisten ihmisyyden ja kansalaisuuden tekijöiden äärelle.

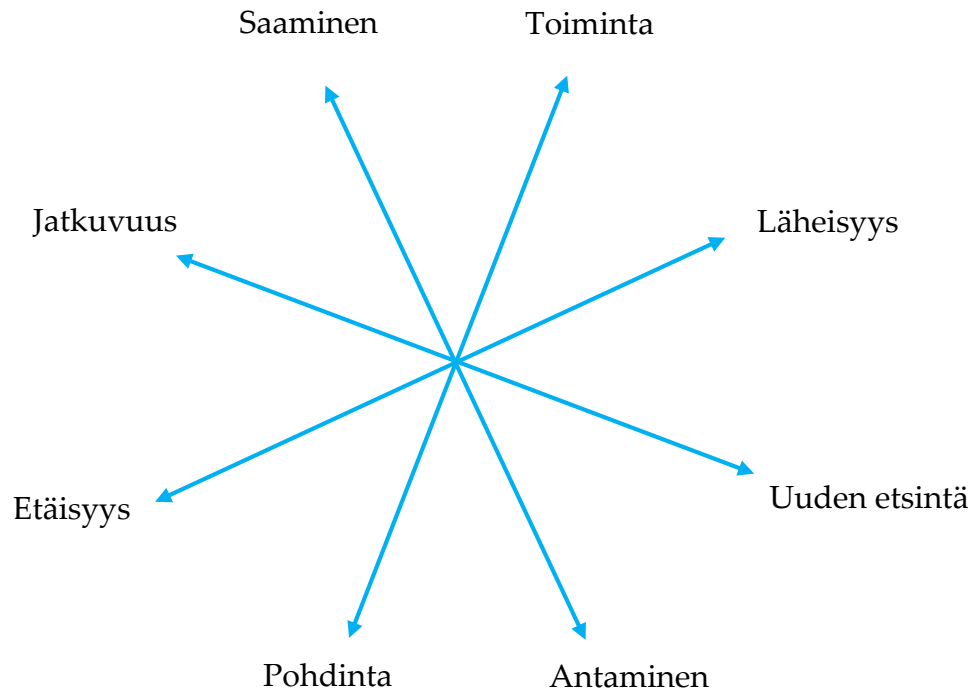
Vapaaehtoistyön tekemisellä on kiistatta positiivinen vaikutus ihmisen taitoihin, jotka liittyvät osallistumiseen, toimimiseen, vaikuttamiseen, muiden kohtaamiseen ja kommunikointiin. Omien arvojen ja identiteetin syventäminen mahdollistuu vapaaehtoisuuden kautta, mikä edesauttaa ihmisen kasvua yksilönä ja kansalaisena. (Harju 2005, 70.) Vapaaehtoisuus on monesta näkökulmasta tarkasteltavissa oleva ilmiö, sillä se pystyy tarjoamaan merkityksiä niin yksilölle, yhteisölle kuin yhteiskunnallekin.

3.2 Vapaaehtoisen motivaatio

Vapaaehtoistyö tarjoaa tekijälleen elämyksiä, merkityksellisyyttä sekä antamisen ja saamisen iloa. Usein innostajana vapaaehtoistyön tekemistä kohtaan on halu auttaa muita. Motiiveja on kuitenkin monia. Usein tärkeä motivoiva tekijä on vapaaehtoistyön luonne osallistavana ja toisten ihmisten kanssa yhteistyössä tehtävänä sosiaalisena toimintana. (Kurki 2001, 83.) Vapaaehtoisuus tuo ihmiselle kokemuksia osallisuudesta, johonkin kuulumisesta, mukanaolosta, vaikuttamismahdollisuudesta, kohtaamisesta sekä kohdatuksi tulemisesta. Vapaaehtoistyön tekeminen onkin yksi parhaista keinoista saavuttaa näitä kyseisiä kokemuksia. (Harju 2005, 69.)

Anne Birgitta Yeungin havainnollistamassa vapaaehtoisuuden motivaation timanttimallissa (Kuvio 1) on eroteltu kahdeksan kuvausta vapaaehtoisuuden motivaatioista, jotka muodostavat keskenään neljä paria. Nämä ovat saaminen ja antaminen, toiminta ja pohdinta, läheisyys ja etäisyys sekä

uuden etsintä ja jatkuvuus. Vapaaehtoistoimijan motivaatiota tarkasteltaessa nämä motivaatiolähteet voidaan jakaa karkeasti kahteen: ulospäin suuntautuneisiin ja toimijaan itseensä suuntautuneisiin syihin. Jako ei kuitenkaan todellisuudessa ole näin mustavalkoinen, vaan eri ulottuvuudet ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa ja voivat mennä osittain päällekkäinkin. (Yeung 2005b, 107-108.)

KUVIO 1. Vapaaehtoismotivaation timanttimalli (mukaillen Yeung 2005b, 107)

Timanttimalli ilmentää keskeisiä vapaaehtoisuuden motivaatiotekijöitä, jotka voivat osoittaa vapaaehtoisesta itsestään ulospäin, mutta myös päinvastoin (Yeung 2005b, 122). Vapaaehtoisuuteen innostavat syyt eivät ole aina selkeästi akselin ääripäistä, vaan ne voivat sijoittua myös eri tekijöiden välille. Esimerkiksi motivaation ollessa saaminen – antaminen -akselilla, vapaaehtoinen voi kokea merkityksellisyyttä siitä, että saa itse hyvän mielen pystyessään auttamaan toista ihmistä omalla toiminnallaan. (Yeung 2005b, 110-111.)

Vapaaehtoisen henkilökohtainen motivaatio on ehto vapaaehtoistoiminnan toteutumiselle ja jatkumiselle. Samat asiat, joita edellytetään toiminnan onnistumiselta, ovat sen jatkumisen kannalta myös kokoaikainen riski. Tällaisia ovat toiminnalle tyypilliset piirteet kuten vapaaehtoisuus, vapaamuotoisuus, joustavuus ja riippumattomuus. (Yeung 2005a, 83.) Mikäli vapaaehtoisen motivaatio tai motiivit työn tekemistä kohtaan ovat kyseenalaisia tai alhaisia, on riippumattomasta ja vapaaehtoisesta toiminnasta helppo irtaantua jopa pysyvästi.

3.3 Vapaaehtoistyö muutoksessa

Vapaaehtoistyö on osa yhteiskuntaa, ja siksi siihen vaikuttavat suoranaisesti myös yhteiskunnan muutokset. Viime aikoina yhteiskunnallisessa keskustelussa tärkeässä roolissa ovat olleet isot teemat kuten väestön ikääntyminen, heikkenevä huoltosuhde sekä odotettavissa oleva työvoimapula (Jokinen 2014, 250). Nämä kaikki voivat vaikuttaa suoranaisesti vapaaehtoistyöhön, sillä esimerkiksi väestön ikääntyessä vanhusten parissa tehtävän vapaaehtoistyön tarve kasvaa. Vapaaehtoistyön konsepti ei siis ole sellaisenaan pysyvä ja muuttumaton, vaan se elää ja muuttuu yhteiskunnan mukana.

Yksi vapaaehtoistoimintaan selkeästi vaikuttanut tekijä on ihmisten muuttunut asenne ja käsitys liittyen keskinäiseen toimimiseen. Suomessa yhteisöllisyys on muuttunut ja heikentynyt sen perinteisestä tyylistä, jota edustaa erityisesti maaseutukylissä ilmennyt talkoohenkisyys. Tilalle on tullut yksilöllinen yhteisöllisyys, joka tarkoittaa ihmisten yksilöllisyyden ja erilaisuuden korostumista yhteisöllisissä tilanteissa. Kehitys on kulkenut niin, että asuinpaikkaan tai sukuun liittyvä yhteisöllisyys ei ole enää niin vahvassa roolissa kuin ennen. Työn, harrastamisen ja henkilökohtaisten mielenkiinnonkohteiden merkitys on puolestaan korostunut. Lisäksi nykyaikainen teknologia on mahdollistanut maailmanlaajuisen ja välittömän yhteisöllisyyden. (Harju 2005, 73.)

Nämä muutokset ihmisten arvoissa ja asenteissa ovat osaltaan vaikuttaneet myös vapaaehtoistyöhön. Talkookulttuurin kadotessa korostuu ihmisten oma aktiivisuus auttamiseen ja vapaaehtoistyöhön hakeutumisessa. Se vaikuttaa muun muassa vapaaehtoistoiminnan organisointiin. Yksilökeskeisemmässä yhteiskunnassa haasteeksi muodostuu ihmisten huomion ja kiinnostuksen ohjaaminen yhteisölliseen toimintaan, jota vapaaehtoistyön tekeminen useissa tapauksissa on.

Yhteiskunnassa vapaaehtoiset ovat voimavara, jota kansalaiset itse tarjoavat, ja sitä on pidetty mahdollisena julkisten palveluiden vähentäjänä. Osittain tästä syystä johtuen viime vuosikymmeninä vapaaehtoistoiminnan ympärillä on ollut kysymys ammattilaisten ja vapaaehtoisten toimijoiden välisestä suhteesta. Työnjakoon on haluttu selvyyttä. Kysymykset liittyvät ennen kaikkea jaotteluun, mitkä tehtävät kuuluvat vapaaehtoisille ja mitkä palkkaa saaville työntekijöille ja millaiset vastuut ja velvollisuudet ovat näillä eri lähtökohdista työtä tekevillä toimijoilla. (Nylund & Yeung 2005, 13.)

Vapaaehtoistyön ja vapaaehtoisten merkitys yhteiskunnassa voi siis parhaimmillaan olla hyvinkin suuri. Se tuo kuitenkin mukanaan haasteen siitä, mihin asti vapaaehtoisuutta voidaan viedä, jotta pystyttäisiin turvaamaan alan ammattilaisten työllisyys, jakamaan selkeät vastuualueet ja olemaan selvillä siitä, kuka on vastuussa eri toimijoista ja heidän työstään. Ammatillisen työn korvaaminen vapaaehtoistoiminnalla voi tuntua ratkaisulta yhteiskunnan resurssikysymyksissä. Silti vastaan tulee erinäisiä käytännön haasteita. Tällaisesta tyypillinen esimerkki on, ettei vapaaehtoisilla ole virkavastuuta. Virkavastuukysymys nousee välittömästi esille tehtävissä, joissa vapaaehtoiset ovat tekemisissä ihmisten henkilökohtaisten tietojen kanssa. (Koskiahho 2002, 454.) Myös vapaaehtoisen roolin selkeyttämiseksi on tärkeää pystyä tekemään linjaus vapaaehtoisen ja palkatun työntekijän tehtävien välille.

3.4 Nuorten ja nuorten aikuisten suhde vapaaehtoistyöhön

Nuorten ja nuorten aikuisten suhtautuminen vapaaehtoistyöhön on pääasiassa myönteistä. Kiinnostuksenkohteissa on havaittavissa sukupuolijakaumaa, jonka mukaan naispuolisia vapaaehtoisia kiinnostaa eniten sosiaalialan mahdollisuudet, miehiä puolestaan urheiluun, pelastuspalveluihin ja maanpuolustukseen liittyvät tehtävät. (Yeung & Grönlund 2005, 179.) Nuorille ja nuorille aikuisille vapaaehtoistyössä korostuu ennen kaikkea sosiaalisuus. Vapaaehtoistyön tekeminen merkitsee heille yhdessä olemista ja yhdessä tekemistä. (Yeung & Grönlund 2005, 174.) Vaikka perinteisen yhteisöllisyyden on todettu alkaneen ohentua myös nuorten keskuudessa, he arvostavat silti edelleen sosiaalista kanssakäymistä muiden kanssa (Siltala 2013, 194).

Suomalaisnuoret kokevat kuitenkin haastavaksi vapaaehtoistoiminnan pariin löytämisen. Toiminta voisi kiinnostaakin, mutta tietoa mukaan hakeutumisen mahdollisuuksista ei ole. Usein nuoret kokevat toimintaan lähtemisen hankalaksi ja osallistumiskynnyksen korkeaksi, jos heitä ei ole varsinaisesti suoraan kysytty toimintaan mukaan. (Yeung & Grönlund 2005, 180.) Tämä on seikka, johon nuoria ja nuoria aikuisia vapaaehtoistoimintaan rekrytoivan tahon on syytä kiinnittää huomiota. Nuorille omatoiminen hakeutuminen toimintaan voi tuntua vaikealta, tai sitä ei tule muun elämän ohella edes ajatelleeksi. Konkreettinen pyyntö tai kutsu mukaan toimintaan voi olla erityisen tarpeellinen kyseisten ikäryhmien kohdalla. Nuorilla on intoa hyvän tekemiseen, mikä jättää vapaaehtoistoiminnan organisoijalle tehtäväksi tunnistaa ja tukea heidän motivaatiotaan sekä tarjota mahdollisuuksia vapaaehtoistyön tekemiselle (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 40).

4 VAPAAEHTOISTYÖ KIRKOSSA

Seurakunnissa tehdään vastuullista ja tärkeää vapaaehtoistyötä, jonka periaatteina ovat myönteisyys, lähimmäisyys ja ihmisten välinen vuorovaikutus. Yleisimmin kirkossa tehtävä vapaaehtoistyö tapahtuu pyhäkoulussa, nuorisotyön toiminnassa, rippikoululeireillä, kerhoissa, diakoniatyön lähimmäispalvelu- ja tukihenkilötoiminnassa sekä vuosittaisessa yhteisvastuukeräyksessä. (Harju ym. 2001, 66.) Kirkon vapaaehtoistoiminnan erilaisissa tehtävissä toimiikin noin 100 000 vapaaehtoista (Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015).

Vapaaehtoistoiminta seurakunnissa pohjautuu kristinuskon perusajatuksiin, jonka mukaan jokainen ihminen on lähimmäinen (Harju ym. 2001, 17). Kirkon vapaaehtoistoiminta voidaan nähdä ikään kuin kristityn vastuuna ja osana seurakuntalaisuutta. Kirkko on yhteisö, jonka jäsenet yhdessä muodostavat, ja näin ollen toiminnan luonteeseen kuuluu yhteisössä toimiminen ja osallisuus yhteiseksi hyväksi kristillisestä arvomaailmasta käsin. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 125-126.)

Puhuttaessa kirkossa tehtävästä vapaaehtoistyöstä tarkoitetaan sitä panosta, jonka seurakuntalaiset antavat seurakunnan toiminnan ylläpitämiseen. Vapaaehtoistyötä tehdään hyvin erilaisissa tehtävissä, mutta suurin vapaaehtoistoimijoiden joukko löytyy lapsi- ja nuorisotyön puolelta kerhonohjauksen ja isostoiminnan tehtävistä. Nykyisessä laajuudessaan seurakuntien toiminta tarvitsee vapaaehtoisten antamaa työpanosta. Viime vuosina vapaaehtoistyön merkitys on herättänyt keskustelua erityisesti heikkenevän taloustilanteen takia, sillä tulevaisuudessa edessä voi olla palkattujen työntekijöiden määrän vähentyminen seurakunnissa. (Mäkinen 2014, 48.) Vapaaehtoisuuden merkitys kasvaisi ja korostuisi entisestään, jos seurakunnissa olisi vähemmän palkattua henkilöstöä tekemässä töitä.

Seurakunnan vapaaehtoistyötehtäviin hakeutuu erilaisia ihmisiä erilaisista lähtökohdista. Mukana voi olla motivoituneita ja sitoutuneita vapaaehtoisia, jotka kokevat vapaaehtoistyön hengellisen puolen yhtenä suurena merkityksenä ja syynä työn tekemiselle. Lisäksi mukana voi olla myös niitä vapaaehtoisia, jotka ovat epävarmoja omasta suhtautumisestaan, uskonnollisuudestaan ja sitoutumisestaan kirkkoon, vaikka seurakunnan toiminnassa mukana olisivatkin. Monipuoliset vapaaehtoistehtävät voivat tehdä seurakuntaa läheisemmäksi ja merkityksellisemmäksi vapaaehtoiselle. Sen kautta seurakunnasta ja kirkon toiminnasta on mahdollista oppia uutta ja löytää uusia puolia. Sen lisäksi, että vapaaehtoistoiminta on merkityksellistä vapaaehtoiselle yksilönä, on se sitä myös kirkolle itselleen. Sitä kautta kirkko saa mahdollisuuden uudistua, kehittää ja kasvattaa toimintaansa ja lisätä sen vaikuttavuutta, sillä tavallisten jäsenten kautta näkyminen voi tuoda kirkosta esiin enemmän kuin välittyminen pelkästään työntekijöiden kautta. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 126.)

Seurakunnissa on tärkeää tehdä työstä kuin työstä niin osallistavaa, että erilaisten seurakuntalaisten tarpeet tulee täytettyä. Tämän tulisi tapahtua niin, etteivät jäsenet jäisi ainoastaan passiiviseen vastaanottajan rooliin, vaan heille tarjottaisiin mahdollisuuksia vaikuttaa ja olla tekemässä toiminnasta heidän omiin tarpeisiinsa parhaiten sopivaa. Kun ihmisellä on yhteisössä vaikuttamismahdollisuus toimintaan ja sen sisältöön liittyen, on osallisuudella sitouttava vaikutus yhteisöön kuulumiseen. (Toivanen & Tukeva 2005, 362.) Seurakuntayhteyden tukeminen on siis mahdollista myös vapaaehtoistoiminnan kautta.

4.1 Kirkon vapaaehtoistoimintamuotoja

Tyypillisimpiä vapaaehtoistyömuotoja, joita kirkko on tarjonnut jo kauan, ovat jumalanpalveluksessa mahdolliset avustustehtävät. Lisäksi isossa roolissa ovat myös diakoniatyön ja nuorisotyön alueet, joissa molemmissa on vahvoja ja menestyviä vapaaehtoistyömuotoja. Seurakuntakohtaisia mahdollisuuksia on paljon erilaisia, mutta tyypillisimminkin tehtävät ovat kuitenkin

juuri jumalanpalveluksen, diakonian ja nuorisotyön alueilla. Kaikkia seurakunnan vapaaehtoistoiminnan muotoja yhdistää perusajatus siitä, että jokainen ihminen voi omilla taidoillaan ja omista lähtökohdistaan toimia ja palvella. Asetettujen olemassa olevien palvelutehtävien tarkoitus ei ole rajata toimintamahdollisuuksia, vaan enneminkin luoda niille puitteet. (Hakola & Koivunen 2013, 72.) Olennaista on ajatus seurakunnasta yhteisönä, jossa jokaiselle on tilaa, ja vapaaehtoistoiminnan piirissä palvelumahdollisuuksia on laajasti.

4.1.1 Jumalanpalvelus ja vapaaehtoisuus

Vapaaehtoisten osallistaminen jumalanpalveluselämässä voi olla hyvin moni-ilmeistä toteutumismahdollisuuksien ollessa lähes rajattomat. Vapaaehtoisten hyödyntäminen voi olla kaikkea tekstin lukemisesta, kolehdinkannosta ja rukouksesta muihin avustustehtäviin, esimerkiksi osallistumiseen keskustelu- tai haastattelusaarnoihin. Toisinaan jumalanpalvelukset voidaan jo suunnitteluvaiheessa nimetä joiltain osin esimerkiksi nuorisotyön ja nuorten vastuulle, jolloin toiminnan saa luontevasti osaksi nuorisotyön arkea yhdistäen siihen vapaaehtoistoimintaa. Tällöin vapaaehtoisuus jumalanpalvelustehtävissä ei antaisi jotain uutta pelkästään nuorille, vaan nuorten toiminnan kautta myös iäkkäämpi seurakunta voi kokea uudenlaista merkityksellisyyttä jumalanpalveluksissa. Jumalanpalveluksen tulisi olla se toimintamuoto, joka johtaa nuorta seurakuntaan myös myöhemmin, kun nuorisotyön suhteellisen ikä- ja elämäntilannesidonnaisista toiminnoista ei enää löydy senhetkisiin tarpeisiin sopivaa tarjontaa. (Koskelainen 2005, 75-76.)

Jumalanpalveluksella on keskeinen rooli seurakuntaelämässä. Nuorilla jumalanpalvelusaktiivisuus linkittyy rippikouluun, eli mitä lähempänä rippikouluikää nuori on, sitä aktiivisemmin jumalanpalvelukseen osallistutaan. Nuorten aikuisten osallistumisaktiivisuus jumalanpalvelukseen on puolestaan vähäistä. (Haastettu kirkko 2012, 96.) Vapaaehtoistyön, nuorten ja jumalanpalveluksen liittäminen toisiinsa voi olla yksi vaihtoehto lähentää nuorten ja nuorten ai-

kuisten suhdetta jumalanpalveluselämään. Vapaaehtoisuudella voi olla merkittäviä vaikutuksia jumalanpalveluksen kokemiseen, sillä nuori osallistuja, samoin kuin kuka tahansa muukin vapaaehtoinen, voi osallistumisellaan ja vaikuttamisellaan kokea jumalanpalveluksen enemmän omakseen. Yleisestikin ottaen erityisesti nuoret kokevat tarvetta osallisuuteen, jolloin luterilaiseen jumalanpalveluskulttuuriin kuuluva osallistuminen vain kirkonpenkissä istuen ei kohtaa nuoren todellista tarvetta, ja tällöin jumalanpalvelus koetaan auttamatta tylsäksi (Jokela 2008, 28).

Perinteiseen jumalanpalvelusliturgiaan integroituminen ja sen omaksi kokeminen voi olla nuorelle haastavaa. Kuitenkaan ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa toteuttaa jumalanpalvelusta, vaan se elää ajassa ja paikassa, ja jokaisen ajan ja kulttuurin on löydettävä omin tapansa toteuttaa jumalanpalveluselämää. (Jokela 2008, 26-27.) Jumalanpalveluksen kehittäminen nuoria kutsuvaksi ja monipuolisemmin eri kohderyhmät huomioivaksi on haaste, joka kirkon kannattaa ottaa huomioon tavoittaakseen ja palvellakseen eri ikäryhmiä ja eri elämäntilanteissa olevia jäseniään (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 104). Vapaaehtoisena toimiminen jumalanpalveluksen parissa voi tehdä osallistumisesta helpompaa ja mielekkäämpää, ja sitä kautta jumalanpalveluksista on mahdollista saada enemmän osallistujiansa näköisiä ja heidän tarpeitansa vastaavia.

4.1.2 Diakoniatyö

Kirkon vapaaehtoistoimintaa ja sen eri muotoja tarkasteltaessa yksi tyypillisimmistä ja keskeisimmistä konteksteista on diakonia. Sen rooli on tärkeä, sillä diakoniatyön piirissä vapaaehtoisten toimijoiden määrä on kasvava (Haastettu kirkko 2012, 194). Diakoniatyöstä tuli jokaisen seurakunnan lakisääteinen tehtävä, kun se sisällytettiin kirkkolakiin vuonna 1944. Maalikkojen osuus työmuodon parissa on aina ollut huomattava, sillä vapaaehtoisten työpanosta on käytetty muun muassa sielunhoitotyössä ja ryhmämuotoisessa työskentelyssä, jota tapahtuu suurimmaksi osaksi lasten, nuorten ja vanhusten parissa. (Yeung 2003, 309.)

Viimeisimmän kirkon nelivuotiskertomuskauden aikana diakoniatyössä on tilastoitu olevan mukana yli 30 000 vapaaehtoista erilaisissa tehtävissä. Huomattavaa on, että yli puolessa seurakunnista diakoniatyön vapaaehtoisina ei toimi lainkaan alle 30-vuotiaita. Vapaaehtoiset toimivat pääsääntöisesti diakoniatyön ryhmissä ohjaajina ja tehden koti- ja laitospöytäkirjoja. (Haastettu kirkko 2012, 201.)

Yksi merkittävä diakoniaan perustuva vapaaehtoisuuden muoto on yhteisvastuukeräys. Kyseessä on suurin Suomessa järjestettävä vuosittainen kansalaiskeräys ja yksi vanhimpia auttamiskeinoja seurakuntatasolla, sillä ensimmäisen kerran keräys järjestettiin vuonna 1950. Yhteisvastuukeräyksessä edistetään diakonista vastuunkantoa, jotta kärsimys vähentyisi ja oikeudenmukaisuus lisääntyisi maailmassa. Yhteisvastuukeräyksen kautta tukea pyritään tarjoamaan mahdollisimman konkreettisesti sitä tarvitseville huolimatta autettavien uskonnosta, taustasta tai poliittisesta vakaumuksesta. Keräys on maanlaajuinen ja siihen osallistuvat kaikki evankelis-luterilaiset seurakunnat Suomessa. (Haastettu kirkko 2012, 216-217.) Vapaaehtoisten rooli yhteisvastuukeräyksessä on suuri, sillä vuosittain vapaaehtoisia kerääjiä on noin 40 000 (Gothóni & Helosvuori 2012, 157). Vapaaehtoiset edustavat keräystilanteessa seurakuntaa ja mahdollistavat omalla toiminnallaan myös muille osallistumisen yhteiseen vastuunkantoon. Kerääjinä toimii paljon nuorisotyön vapaaehtoisia sekä rippikoululaisia. (Jääskeläinen 2002, 218-219.)

4.1.3 Isostoiminta

Isostoiminta on tärkeä osa seurakuntien nuorisotyötä, sillä se kokoaa vuosittain suuren joukon nuoria seurakunnan toimintaan. Vuonna 2011, viimeisimmän kirkon nelivuotiskertomuskauden lopussa, isoskoulutukseen osallistui yli 25 000 nuorta, ja isosena toimi samana vuonna yli 15 500 nuorta. Seurakunnissa isosten todellinen tarve on huomattavasti pienempi kuin isoseksi

hakeutuvien määrä, mikä kertoo toiminnan menestyksellisyydestä. Isosia toimii niin varhaisnuorisotyön kuin rippikoulutyön parissa. (Haastettu kirkko 2012, 155-156.)

Isosten tyypillisin toimintakenttä on leireillä työskentely. Siellä tärkeimmiksi tehtäviksi mielletään omasta pienryhmästä huolehtiminen, tunnelman luominen, innostaminen, ohjelman suunnittelu ja toteutus sekä vapaa-ajan toiminnan ohjaaminen. Isoiset ovat myös tärkeässä asemassa leirimaailmassa linkkinä leiriläisten ja työntekijöiden välillä. Näin isosilla on suuri mahdollisuus vaikuttaa leirin kulkuun ja siellä vallitsevaan ilmapiiriin. (Porkka 2005, 90-91.) Nämä tehtävät opettavat nuorelle vastuuta, joka on yksi vapaaehtoistyön tekemisen peruselementtejä, ja siksi isosena toimimisen lähtökohdista nuorella on hyvät edellytykset myös muihin vapaaehtoistyötehtäviin.

Osassa seurakunnista isosille maksetaan työstä korvausta. Suositeltu käytäntö on, että seurakunta maksaisi palkkion, koska toisinaan toiminnasta voi aiheutua esimerkiksi matkustuskuluja. Varsinaista palkkaa ei ole aiheellista maksaa, koska isostoiminta nähdään yhtenä kirkon vapaaehtoistoimintamuotona. Kysymys ei siis ole niinkään työnteosta, vaan ennemminkin vapaaehtoisesta luottamustehtävästä. (Porkka 2005, 93.)

4.2 Nuoret, nuoret aikuiset ja kirkon vapaaehtoistoiminta

Suuri osa suomalaisista nuorista kokee kuuluvansa seurakuntaan tai uskonnolliseen yhteisöön vain erittäin löyhästi (Myllyniemi 2016, 86). Se, ettei koe kuuluvansa seurakuntaan, vaikuttaa luonnollisesti toimintaan osallistumiseen ja osallisuuden kokemukseen. Positiivisen muutoksen saamiseksi seurakunnissa ei tule ainoastaan tarjota toimintaa, vaan myös tehdä laajemmin yhteistyötä itse osallistujien kanssa. Esimerkiksi nuorisotyössä tulisi pyrkiä pois viranhaltijakeskeisyydestä ja ottaa vapaaehtoisia nuoria aktiivisemmin mukaan suunnittelemaan ja tekemään toimintaa, jolloin mahdollistuisi myös työn kehitys kohderyhmän itsensä toivomaan suuntaan. (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 41.)

Nuoreksi aikuiseksi määritellään valtionhallinnon mukaan 18-29 vuotiaat. Kirkossa nuoreksi aikuiseksi puolestaan määritellään ne, joita seurakunnan nuorisotyö ei enää tavoita. (Häkkinen 2009, 12.) Nuoret aikuiset ovat jossain määrin haaste seurakunnille. Kyseisen ikäryhmän edustajien suhde kirkkoon ei ole usein kovin tiivis. Uskon ei koeta olevan merkittävä osa arkea, ja kirkosta eroaa paljon nimenomaan tähän ikäryhmään kuuluvia. Nuoret aikuiset kokevat, ettei seurakunnalla ole heille annettavaa, ja heidän tavoittamisensa seurakunnan toimintaan on kirkolle suuri haaste. (Komulainen, Peltola, Perälä, Ranta, Ripatti, Särkiö & Tiensuu 2005, 36-37.) Kirkolla on kaiken kaikkiaan hyvin vähän varsinaista toimintaa suoraan nuorille aikuisille kohdistettuna. Seurakunnissa nuorisotyö keskittyy niin vahvasti rippikoulu- ja isotoimintaan, ettei nuorten aikuisten toiminta löydä toivottua suunnanmuutosta aktiivisempaan ja tavoitavampaan muotoon pelkästään nuorisotyön varaan jätettynä. Työalarajoja ylittämällä ja ikäryhmän arvoja ja asenteita huomioimalla voidaan pyrkiä luomaan uusia toimintamalleja nuorten aikuisten paremmaksi saavuttamiseksi. (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 48-49.)

Nuorilla ja nuorilla aikuisilla on pääsääntöisesti suuri kiinnostuneisuus vapaaehtoistyön tekemistä kohtaan, mutta osallistumispassiivisuutta on kuitenkin huomattavissa. Yksi syy lienee vapaaehtoistoiminnan rekrytoinnissa. Vapaaehtoistoimintaa tulisi olla esillä juuri nuorille kohdistettuna ja heitä toimintaan rohkaisten ja kannustaen. (Yeung & Grönlund 2005, 188.) Lisäksi nuorille tulisi välittyä kuva kirkosta hyväksyvänä paikkana, jossa on tilaa jokaiselle yksilölle ilman, että ketään tuomittaisiin. Moni on epävarma seurakunnan toimintaa lähestyessään siitä, ovatko omat näkemykset ja ajatusmallit sopivia tai yhteneviä kirkon vastaavien kanssa. Tällöin tehdään helposti päätös pysytellä etäällä. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 52.)

4.3 Kirkon vapaaehtoistoiminnan haasteita

Vapaaehtoistoiminta on kirkolle mahdollisuuden lisäksi myös haaste. Toiminnan organisoinnissa ja kehittämisessä on monia asioita, joita tulee osata ottaa huomioon, kun halutaan tarjota toimivan vapaaehtoistyön mahdollisuuksia seurakuntalaisille. Kirkon vapaaehtoistoimintaa ei haasta ainoastaan vapaaehtoistoimintaan liittyvät tekijät, vaan myös ne asiat, jotka vaikuttavat kirkkoon ja sen toimintaan yleisellä tasolla.

Vapaaehtoistyöntekijöiden toimintakenttää kaventaa se, että Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on verrattain iso työntekijämäärä, minkä vaikutus vapaaehtoistyöntekijöiden määrään on merkittävä ja selkeä (Palmu 2010, 150-151). Jos jokaisella työalalla ei olisi omaa työntekijää, toisi se aktiivisille seurakuntalaisille enemmän vastuuta toiminnan toteuttamisesta. Se voisi olla mahdollisuus, mutta ehdottomasti myös haaste kaikkine käytännönjärjestelyineen, joihin esimerkiksi vapaaehtoisen osaamisen varmistaminen kuuluu. Vapaaehtoistoiminnan vahvistuessa ja aktiivisten vapaaehtoisten määrän lisääntyessä haasteiden joukkoon tulee myös kysymys siitä, miten jaotella vastuut. Ihanteellisessa tilanteessa viranhaltijan ja vapaaehtoisen työt eivät mene toistensa päälle, mutta niiden väliin ei myöskään jää liikaa tilaa, ettei asioita jäisi hoitamatta. Saumattomuuden toteutuminen haastaa tehtäviä, joissa toimii niin työntekijöitä kuin vapaaehtoisia.

Yksi kirkon suurimmista ja kokonaisvaltaisimmista haasteista on jo pitkään ollut maallistuminen. Perinteisesti kirkko on ollut yksi suomalaisen yhteiskunnan kiintopisteitä, mutta on sitä koko ajan vähenevissä määrin ihmisten etääntyessä kirkosta. Ratkaisuna tähän on nähty osallisuuden ja osallistumisen vahvistaminen, ja yksi keskeisin toteutustapa sille on vapaaehtoistoiminta. (Yeung 2003, 307.) Maallistumisen lisäksi kirkon suuriin haasteisiin lukeutuu sen rooli ihmisten silmissä eräänlaisena palvelulaitoksena, johon vaikuttaa osaltaan myös kirkon suuri työntekijämäärä. Jäsenet kokevat, ettei heillä ole mitään annettavaa, kun kirkolla on paljon työntekijöitä hoitamassa asioita. Tällä ajattelutavalla jäsenestä tulee vain palveluiden vastaanottaja. (Yeung 2003, 309.) Ajatus kirkosta pelkästään palveluiden tarjoajana syö pohjaa

siltä ajatukselta, jota kirkko haluaa tuoda vapaaehtoistoiminnan kehittämisen avulla esiin, eli osallisuuden ja lähimmäisyyden tukemiselta. Vapaaehtoisten osallistumisaktiivisuutta ja -innostusta tuskin lisää kokemus siitä, että seurakunnassa pärjätään hyvin pelkin viranhaltijavoinnin.

Vapaaehtoistoimintaa organisoidessa haasteeksi voidaan kokea myös pinttyneiden asenteiden tai toimintatapojen muuttamisen vaikeus. Jos aktiivista vapaaehtoistoimintaa ei ole seurakunnassa ennen ollut, ei voi odottaa suunnanmuutoksen tapahtuvan hetkessä. Pitkän linjan muutosta on hyvä lähteä hakemaan lasten ja nuorten kautta. Siksi erityisesti nuorille suunnatun vapaaehtoistoiminnan ohjauksessa on huomioitava tärkeä kasvatuksellinen näkökulma. Aikuinen ja ohjaaja, joka pystyy vaikuttamaan nuorten ryhmään ja siellä esiintyviin asenteisiin ja normeihin, voi vaikuttaa merkittävästi myös siihen kehitykseen, jota nuorissa tapahtuu matkalla aikuisuuteen. Ne arvot, normit ja esimerkit, joita aikuiset omalla toiminnallaan viestivät, vaikuttavat luonnollisestikin nuoriin. (Salmivalli 2005, 176-177.) Näin ollen pysyvää ja juurtuvaa vapaaehtoistyylikulttuuria voi edistää pyrkimällä vaikuttamaan esimerkin ja kasvatuksen kautta asenteisiin vapaaehtoisuutta kohtaan.

Nuorissa ei tapahdu asennemuutosta itsestään, vaan sen eteen on tehtävä töitä. Jos ohjaaja pystyy vaikuttamaan nuorten asennoitumiseen vapaaehtoisuutta kohtaan positiivisella tavalla, voi vapaaehtoisuus säilyä osana nuorten elämää aina aikuisuuteen saakka. Avain aktiiviseen vapaaehtoistoimintaan löytyy vapaaehtoistoimintaan kasvattamisesta. Enemmän kuin kaksi kolmesta suomalaisesta on sitä mieltä, että lapsia ja nuoria tulisi kasvattaa vapaaehtoistoimintaan osana koulujärjestelmää (Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015). Myös kirkon vapaaehtoistoiminta voisi muuttua aktiivisemmaksi ja toimivammaksi, mikäli lapset ja nuoret oppisivat vapaaehtoisuudesta jo koulussa. Haasteita siis on, mutta ne eivät ole mahdottomia. Tärkein elementti, nuorten oma kiinnostuneisuus vapaaehtoistyön tekemistä kohtaan, on olemassa. Vapaaehtoistoiminnan organisoidjalle tehtäväksi jää löytää keinot saada tuo kiinnostuneisuus hyötykäyttöön.

Yksi vapaaehtoistoiminnan haasteista on myös erilaisten vapaaehtoisten tavoittaminen ja huomioiminen. Erityyppistä sitoutumista vaativat tehtävät houkuttelevat toimintaan erilaisia ihmisiä, ja kirkossa toisensa kohtaavat hyvin eri motiiveista ja sitoutumisasteista mukana olevat vapaaehtoiset. Toisille pitkäaikainen vapaaehtoistyö ei sovi, kun taas toiset toivovat toiminnalta nimenomaan säännöllisyyttä, toistuvuutta ja rytmiä. Pitkäaikaiseen sitoutumiseen pyrkii yleensä perinteisen seurakuntalaisuuden jäsen, joka haluaa kunnioittaa traditioita ja kokee velvollisuutta tehdä paljon vapaaehtoista työtä yhteisön eteen. Toisenlainen sitoutumistyyppi on uudempi ja etenkin isoissa kaupungeissa tyypillinen. Siihen kuuluu sitoutuminen pääasiassa määräaikaisiin projekteihin ja tapahtumiin, joista haetaan tyypillisesti järjestelyvastuuta. Osa puolestaan kokee sitoutumisen tiettyyn työmuotoon tärkeimpänä. Silloin ollaan valmiita tekemään lähes millaista vapaaehtoistyötä tahansa omaksi kokemansa asian eteen, mutta muiden toimintamuotojen vapaaehtoistyötä ei koeta kiinnostavana. (Koskiaho 2002, 452-453.)

Erilaisille seurakuntalaisille erilaisine motivaatio- ja sitoutumisasteineen on tärkeää, mutta myös haastavaa, pystyä tarjoamaan tarpeeksi monipuolista vapaaehtoistoimintaa. Siinä onnistuessa voidaan kuitenkin tukea mahdollisimman monien aktiivista seurakuntalaisuutta ja haakeutumista kirkon vapaaehtoistoiminnan pariin. Toiminnan kehittämisessä keskeistä on ajatus siitä, että jokaiselle on seurakunnassa tilaa ja jokaista tarvitaan. Kuitenkin kaikessa kirkon toiminnassa tärkein lähtökohta on mahdollistaa yhteyden kokeminen Pyhään sekä toisiin ihmisiin. (Palmu 2010, 208.)

5 VAPAAEHTOISTOIMINTAPÄIVÄ

Tämän opinnäytetyön toiminnallisena osuutena on Pudasjärven seurakunnassa toteutettu vapaaehtoistoimintapäivä. Toimintapäivän tavoitteena on tarjota siihen osallistuville nuorille mahdollisuus päästä käytännön tasolla tutustumaan ja kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, joita seurakunnan vapaaehtoistoiminnan puitteissa on mahdollista tehdä. Toiminnalla pyritään myös tukemaan nuorten seurakuntayhteyttä tarjoamalla mahdollisuus löytää uusia väyliä seurakunnan toimintaan osallistumiseen.

Toiminta pohjautuu kehittämistehtävissäkin esille tulleisiin asioihin eli seurakunnan vapaaehtoistoiminnan maailman tutuksi tekemiseen sekä erilaisten osallistujien huomioimiseen toimintapäivään valikoiduissa vapaaehtoistyötehtävissä. Näistä lähtökohdista toteutettuna vapaaehtoistoimintapäivä voi tarjota osallistujalle kokemuksen oman työpanoksen antamisesta yhteiseksi hyväksi, merkityksellisyydestä, hyvien tekojen tekemisestä, lähimmäisyydestä sekä yhteisöllisestä osallisuudesta.

5.1 Vapaaehtoistoimintapäivän suunnittelu

Toiminnallisen osuuden aktiivinen suunnittelu alkoi tammikuussa 2016. Ideointi vapaaehtoistoimintapäivän sisällöstä lähti kysymyksestä, miten paikallisia nuoria voisi aktivoida vapaaehtoistoimintaan myös perinteisen nuorisotyön toiminnan, kuten isosena toimimisen, ulkopuolelle. Pudasjärven seurakunnan nuorisotyön toiminnassa mukana olevat nuoret osallistuvat pääasiassa nuorisotyön iltakahvilaan, retki- ja leiritoimintaan sekä kerhonohjaaja- ja isotoimintaan. Vapaaehtoistoimintapäivän kohderyhmän tarkempaa rajaamista ei koettu tärkeäksi, sillä vapaaehtoistyön tulee olla kaikille avointa. Koska opinnäytetyön ajatus lähti seurakunnan toiminnassa jo mukana olevien nuorten toiveista, lähtökohdaksi kuitenkin tuli pyrkiä tukemaan erityisesti heidän aktiivisuuttaan ja innokkuuttaan vapaaehtoistyötä ja seurakunnan toimintaa kohtaan.

Suunnitteluvaiheessa kehittyi idea vapaaehtoistoimintapäivästä, jolla nuoria voisi ohjata mukaan seurakunnan tarjoamiin vapaaehtoistoiminnan muotoihin monipuolisemmin ja tehdä toiminnasta heille tutumpaa. Vapaaehtoistoimintapäivä tarjoaa mahdollisuuden, ei ainoastaan vapaaehtoisena toimimiseen, vaan myös kokonaisvaltaisemman käsityksen saamiseen seurakunnasta. Tämä puolestaan voi tarjota laajempaa tартtumapintaa seurakunnan toimintaan ja tukea siten nuoren vapaaehtoisen seurakuntayhteyttä.

Tärkeäksi näkökulmaksi nousi ajatus vapaaehtoistoiminnasta ennaltaehkäisemässä nuoria katkaisemasta yhteyttä seurakuntaan sen jälkeen, kun esimerkiksi aktiivinen isosvaihe on ohitettu. Monet löytävät seurakunnan ja sen toiminnan osaksi elämäänsä juuri nuoruuden ikävaiheessa, mikä korostaa nuorisotyön merkityksellisyyttä seurakunnan työmuotona (Hakola & Koivunen 2013, 110). Kun nuorisotyön ulkopuoliseen toimintaan pääsee tutustumaan aikaisemmin, pystytään osallistumiskynnystä seurakunnan toimintaan myös myöhemmissä ikävaiheissa madaltamaan.

Nuorille itselleen sopii usein parhaiten toiminta, joka ei vaadi pitkää sitoutumista ja on osallistumisen kannalta tehty mahdollisimman helpoksi (Yeung & Grönlund 2005, 170). Kehitettävää toimintaa lähdettiin suunnittelemaan tästä lähtökohdasta, ja sen ajateltiin toteutuvan yhden päivän mittaisella toimintapäivällä, johon osallistuminen ei sitouta mihinkään. Seurakunnissa on yleisesti ottaen saatu onnistuneita kokemuksia lyhyistä, tempaustyypisistä järjestetyistä toiminnoista, jotka eivät vaadi osallistujilta pitkää sitoutumista (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 91). Lisäksi suunnitteluvaiheessa ajateltiin ohjatun yhdessä tekemisen luovan nuorille mielikuvan helposti lähestyttävästä toiminnasta.

Suunnitteluvaiheessa kysymykseksi nousi, millaista toimintaa yhden päivän aikana on käytännössä mahdollista tuoda esiin niin, että toiminnasta saisi mahdollisimman monipuolisen kuvan. Vapaaehtoistoimintapäivän toteuttamisen viikonpäiväksi valikoitui sunnuntai, jotta

mukaan saatiin jumalanpalvelus ja sen mahdollistamat erilaiset tehtävät. Toiseksi näkökulmaksi jumalanpalvelukseen liittyen tuli tehdä jumalanpalvelusta ja siihen osallistumista nuorille tutummaksi ja luontevammaksi. Jokainen kirkossa käynti ja jumalanpalvelukseen osallistuminen madaltaa osallistumiskynnystä jatkossa, ja pelkästään kirkkotilassa käyminen ja siellä olemiseen tottuminen edesauttaa kirkkoon ja jumalanpalvelukseen hakeutumista myöhemminkin (Köykkä 2014, 64).

Nuorilta itseltään oli tullut toiveita liittyen vapaaehtoisena toimimiseen vanhusten parissa, joten yhdeksi vaihtoehdoksi haluttiin tarjota mahdollisuus vanhainkotivierailulle osallistumiseen. Vierailut sovittiin kahteen paikalliseen vanhusten asumisyksikköön, joista toisessa asuu pääasiassa muistisairaita ja toisessa huomattavasti paremmassa kunnossa olevia vanhuksia. Ajatukseen nuorten vapaaehtoisten vierailusta suhtauduttiin molemmissa asumisyksiköissä positiivisesti ja tervetulleeksi toivottaen.

Kahden perinteisen vapaaehtoistyökentän, jumalanpalveluksen ja vanhusten parissa toimimisen, lisäksi vapaaehtoistoimintapäivään haluttiin jotain uutta ja tuoreempaa toimintaa, joka olisi lähellä nuorille itselleen tuttua maailmaa. Näin heräsi ajatus mediatehtävistä vapaaehtoistoimintapäivän aikana. Vapaaehtoistoimintapäivään oli luontevaa linkittää median ja viestinnän osalta valokuvaamista, paikallislehteen lehtijutun kirjoittamista sekä seurakunnan nuorisotyön käytössä olevien sosiaalisen median kanavien päivittämistä. Sosiaalinen media ja teknologian kehitys ovat muuttaneet ja muokanneet seurakuntatodellisuutta paljon hyvin lyhyessä ajassa (Köykkä 2014, 224). Siksi median linkittäminen seurakunnan vapaaehtoistoimintaan ei tuntunut väkinäiseltä ajatukselta, vaan se sopi hyvin osaksi kokonaisuutta.

5.2 Vapaaehtoistyötehtävät

Toimintapäivän vapaaehtoistyötehtäviin valikoitui kolme pääteemaa: jumalanpalvelukseen ja sen jälkeiseen kirkkokahvitukseen liittyvät auttamistyöt, vanhusten parissa toimiminen sekä

mediatehtävät. Kaikkien seurakunnan toimintamuotojen on tärkeää viedä eteenpäin kahta kirkon perustehtävää eli hengellisyyden tukemista ja kristillisyyden vahvistamista (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 90). Hengellisyyden ja kristillisyyden tukemisen lisäksi vapaaehtoistoimintapäivän haluttiin tuovan kokemuksia yhdessä toimimisesta ja auttamisesta, sillä ihmisillä on perustarve yhdessäoloon, vuorovaikutukseen ja kasvokkain kohtaamiseen (Palmu 2010, 30). Hengellisyys, kristillisuus, yhdessäolo ja vuorovaikutus toteutuivat jokaisessa kolmessa vapaaehtoistehtäviin valikoituneessa pääteemassa.

Vapaaehtoistoimintapäivässä jumalanpalvelukseen liittyviä avustustehtäviä oli virsikirjojen jakaminen, kolehdin kerääminen, vastausmusiikin esittäminen sekä jumalanpalveluksen jälkeen järjestetyllä kirkkokahvilla auttaminen. Jumalanpalvelus on elementtinä hyvin oleellinen ja tärkeä, sillä se on koko kirkon elämän keskus. Haaste jumalanpalveluksen yhdistämisessä nuorten parissa tehtävän työn kanssa on yleinen nuorten kiinnostuksen suuntautuminen muualle. Haasteena on löytää toimintatapoja, joilla nuoria saisi osallistumaan jumalanpalvelukseen ja näkemään jumalanpalvelus tapana hoitaa omaa hengellistä elämää. (Koskelainen 2005, 73.) Vapaaehtoistyö tarjoaa yhden mahdollisuuden tuoda nuoria lähemmäs jumalanpalvelusta. Kun messua tehdään yhdessä, pystytään seurakuntalaisen aitoon kohtaamiseen, mikä on oleellista osallisuuden kokemuksen syntymiseksi. Yhteisöllisyydelle jumalanpalveluksessa on paljon mahdollisuuksia, ja sitä tulee pyrkiä edistämään ja kehittämään. Ihanteellista on toteuttaa messuja yhdessä seurakuntalaisten kanssa mahdollisimman monipuolisesti ja tarjota vaikuttamismahdollisuuksia aina perinteisistä vapaaehtoistyötehtävistä, kuten virsikirjojen jakamisesta, mahdollisuuksiin vaikuttaa myös jumalanpalveluksen sisältöön. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 110-111.)

Vapaaehtoistoimintapäivään kuului kaksi vanhainkotivierailua, joissa musiikilla oli keskeinen rooli. Nuoret vapaaehtoiset pääsivät laulamaan vanhuksille ja vanhusten kanssa tuttuja virsiä sekä uudempia nuoren seurakunnan veisukirjan lauluja. Musiikki luo yhteyttä ihmisten välille, ja yhdessä laulettu hengellinen laulu voi olla laulajalle jopa rukouksenkaltaisen asia. Li-

säksi yhteinen kokemus musiikista luo yhteyttä seurakuntalaisten välillä. Yhteislaulu vahvistaa hyvää ilmapiiriä, ja seurakuntayhteyden kannalta on hyvä ylittää niitä rajoja, joita tietynlaisen musiikin ajatellaan luovan. (Maukonen 2005, 168-169.) Virret eivät ole tarkoitettu ainoastaan vanhuksille eikä veisukirjan laulut nuorille, ja näitä kuvitteellisia rajoja rikkomalla pyrittiin mahdollistamaan eri ikäryhmien ja sukupolvien välinen kohtaaminen ja yhteisien yhdistävien tekijöiden löytäminen. Lisäksi vanhainkotivierailua varten suunnittelin hartaushetken (LIITE 2), johon kuului raamatunlukua, puhe ja musiikkia.

Media on erityisesti nuoria kiinnostava kenttä, jossa on mahdollisuuksia aina yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja kansalaisvaikuttamiseen saakka (Kotilainen & Rantala 2008, 125). Monet seurakunnat ovat ottaneet sosiaalisen median osaksi viestintäänsä jopa siinä määrin, että siitä on tullut työntekijöille jokapäiväisen työnteon väline. Hyvällä ja onnistuneella viestinnällä voidaan vahvistaa seurakuntalaisten jäsenyyttä ja kokemusta kirkosta. Viestinnän sisältö on tarkoitettu kuitenkin kaikille, myös niille, jotka eivät muuten ole seurakunnan toiminnassa mukana. Sosiaalisen median kautta voidaan välttyä siltä, että tieto seurakunnan tarjoamasta ohjelmasta ja toiminnasta ei tavoittaisi ihmisiä. (Mäkinen 2014, 55.)

Yksi vapaaehtoistoimintapäivään mukaan valikoituneista vapaaehtoistyömuodoista oli siis mediatehtäviin liittyvä. Pudasjärven seurakunnan nuorisotyössä käytetään aktiivisesti Facebook-ryhmää, Instagramia sekä Snapchatia, joista kahta viimeistä hyödynnettiin vapaaehtoistoimintapäivän aikana. Facebookia käytettiin ennen varsinaista toimintapäivää siitä mainostamiseen ja tiedottamiseen. Sosiaalista mediaa haluttiin käyttää vapaaehtoistoimintapäivässä myös siksi, että myös ne, jotka eivät toimintapäivään itse osallistuneet, pystyivät näkemään ja seuraamaan päivän tapahtumia.

5.3 Vapaaehtoistoimintapäivän toteutus

Vapaaehtoistoimintapäivä toteutettiin 24.4.2016. Toimintapäivää mainostettiin ja siitä tiedotettiin nuorille Pudasjärven seurakunnan nuorisotyön sosiaalisen median kanavissa Facebookissa, Instagramissa ja WhatsAppissa. Lisäksi mainostamisen väylinä käytettiin yläkoulun ja lukion aamunavausta, isoskoulutuksen koulutusviikonloppua sekä vapaaehtoistoimintapäivästä kertomista nuorten iltakahvilassa. Näin tieto saatiin eteenpäin nuorille sosiaalisen median kautta, jossa iso osa kohderyhmää tavoitetaan helposti ja nopeasti, sekä kasvokkain nuoria kohtaamalla nuorisotyön eri toimintamuodoissa. Nuorisotyönohjaajat välittivät tekemäni mainoksen (LIITE 1) nuorille Instagramissa ja WhatsAppissa ja käyttivät aamunavausvuorostaan hetken toimintapäivästä mainostamiseen. Isoskoulutuksen koulutusviikonloppuun sekä iltakahvilaan pääsin itse kertomaan vapaaehtoistoimintapäivästä. Hoidin myös Facebookin kautta tapahtuneen mainostamisen, sillä sen pystyin tekemään ryhmän jäsenenä ilman nuorisotyön omia tunnuksia, toisin kuin muilla sosiaalisen median mainostuskanavilla.

Vapaaehtoistoimintapäivään oli ilmoittautunut mukaan 15 nuorta, mikä oli positiivinen yllätys, sillä etenkin pienellä paikkakunnalla uudenlaista toimintaa järjestettäessä on olemassa pelko osallistumisaktiivisuuden jäämisestä hyvin alhaiseksi. Muutaman perumisen jälkeen osallistujia tuli paikalle 11. Osallistujien ja itseni lisäksi koko vapaaehtoistoimintapäivän ajan mukana olivat myös molemmat Pudasjärven seurakunnan nuorisotyönohjaajat sekä seurakunnan nuorisotyön työharjoittelija. Varsinaisia vastuualueita ohjaajien kesken ei ollut tarpeen jakaa, sillä vapaaehtoistoimintapäivään osallistunut ryhmä toimi yhdessä ja yhtenäisesti koko päivän ajan.

Vapaaehtoistoimintapäivä alkoi kyseisenä sunnuntaiamuna noin puoli tuntia ennen jumalanpalveluksen alkua. Näin ehdin kertoa osallistujille pääpiirteitä päivän kulusta, vastata kysymyksiin ja ohjeistaa tehtäviin. Varaamalla aikaa ennen jumalanpalvelusta, toimintapäivä sai kiirettömän tuntoisen alun, ja yhdessä kokoontuminen toimi selkeänä aloituksena päivälle.

Vapaaehtoistoimintapäivää mainostettaessa oltiin annettu mahdollisuus kertoa omia ideoita kiinnostavista vapaaehtoistyötehtävistä, jos annettujen tehtävävaihtoehtojen lisäksi heräisi muita ajatuksia siitä, mitä haluaisi päivän aikana päästä tekemään. Yksi vapaaehtoinen nuori ilmoitti olevansa innokas leipomaan pullaa kirkkokahveille kyseisenä sunnuntaiaamuna ennen jumalanpalveluksen alkua. Tähän annettiin mahdollisuus, ja toinen nuorisotyönohjaajista oli auttamassa leipomisessa seurakuntakodin keittiöllä sunnuntaiaamuna. Tällainen aktiivisuus toimi varmasti yleisesti hyvänä esimerkkinä siitä, että jokaisen omalle osaamiselle on tilaa, tarvetta ja mahdollisuuksia seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa.

Messussa nuoria vapaaehtoisia oli avustamassa virsikirjojen jakamisessa ja kolehdin kantamisessa. Nuoret eivät olleet halukkaita osallistumaan jumalanpalveluksessa vastausmusiikin esittämiseen, joten se toteutettiin toisen nuorisotyönohjaajan, nuorisotyön työharjoittelijan sekä itseni toimesta, jotta nuoret saivat kuitenkin kuvan siitä yhtenä mahdollisena vapaaehtoistyömuotona. Jumalanpalveluksen jälkeen keräännuttiin vielä yhdessä muiden jumalanpalvelukseen osallistuneiden kanssa kirkkokahville, jossa vapaaehtoiset olivat auttamassa tarjoilussa ja järjestelyissä. Nuorten järjestämä kahvitus sai paljon kehuja ja kiitosta, samoin kuin nuorten paikallaolo ja näkyminen jumalanpalveluksessa yleisestikin.

Seurakuntakodilta, jossa aamu oli vietetty, vapaaehtoistoimintapäivä jatkui vanhainkotivierailuilla. Ensimmäisenä vapaaehtoisten kanssa menttiin vanhusten asumisyksikköön, jossa pidin aluksi kaikille yhteisen hartaushetken (LIITE 2). Hartauden lisäksi vierailuun kuului yhteislaulua virsikirjasta ja nuoren seurakunnan veisukirjasta, välillä yhdessä laulaen, välillä pelkäättään nuorten esittämänä. Niin nuorille kuin vanhemmillekin tutut virret toivat yhteenkuuluvuudentunnetta, ja nuorten osaamat uudemmat hengelliset laulut olivat ikään kuin viestinä siitä, että ihmiset voivat olla samojen asioiden äärellä iästä tai sukupolvesta riippumatta. Vanhainkodin yleisissä tiloissa järjestettyyn ohjelmaan osallistui parikymmentä vanhusta. Yhteisen hetken päätteeksi vanhainkodilla tarjottiin vapaaehtoisvierailijoille pannukakkukahvit, ja näin päästiin viettämään myös ohjelmatonta aikaa yhdessä. Vierailu kesti noin 45 minuuttia.

Seuraava kohde, jonne vapaaehtoisten kanssa siirryttiin, oli muistisairaiden vanhusten asu-
misyksikkö. Heille mentiin myös laulamaan, mutta vanhusten huonokuntoisuudesta johtuen
pääasiassa vain nuorten toimesta. Osa vanhuksista pystyi lukemaan ja seuraamaan virsiä vir-
sikirjasta, ja osa tunsu ja osasi tutuimpia lauluja ulkoa. Lauluhetken päätteeksi hoitajat kiittivät
käynnistä ja kertoivat vastaavien vierailujen olevan toivottuja jatkossakin. Toinen vierailu
kesti noin 20 minuuttia.

Koko vapaaehtoistoimintapäivän ajan kaksi nuorta vastasi nuorisotyön sosiaalisen median ka-
navien päivittämisestä. Monilla kirkkoon kuuluvista ei jäsenyydestä huolimatta ole säännöl-
listä kanssakäymistä seurakunnan kanssa, ja tällöin mielikuva muodostuu hyvin helposti me-
dian kautta. On tärkeää, että seurakunnissa tuotetaan omaa sisältöä ja lähetetään viestejä, jotta
tuohon mielikuvaan pystytään vaikuttamaan positiivisesti. Onnistuessaan viestintä voi par-
hallaan vahvistaa jäsenyyttä ja kokemusta seurakunnasta. (Hauta-aho & Tornivaara 2009,
151.) Vapaaehtoistoimintapäivän aikana viestintään käytettiin Instagramia ja Snapchatia, ja si-
sältöä ladattiin käyttämällä kyseistä päivää varten kehitettyä tunnustetta #nuoretvapaaehtoi-
set. Näin vapaaehtoistoimintapäivää pystyi seuraamaan myös siihen varsinaisesti osallistu-
matta. Lisäksi sosiaalisen median päivittämisellä haluttiin lisätä laajemmin tietoisuutta Pudas-
järven seurakunnan vapaaehtoistoimintamahdollisuuksista. Mediatehtäviin osallistui myös
vapaaehtoinen valokuvaaja ja lehtijutun kirjoittaja, ja näin vapaaehtoistoimintapäivästä saatiin
kirjoitus valokuvineen paikallislehteen.

Vapaaehtoistoimintapäivän päätteeksi osallistujien kesken kokoonnuttiin yhdessä syömään ja
vaihtamaan ajatuksia päivän kulusta. Yhteisen ruokailuhetken yhteydessä oli myös helppo
kerätä kirjallinen palaute kaikkien vielä ollessa läsnä samassa tilassa. Palaute kerättiin paperi-
sella lomakkeella (LIITE 3), jonka täyttämisen ohjeistin kertoen sen olevan osa omaa opinnäy-
tetyöprojektiani ja menevän myös seurakunnan nuorisotyön ja vapaaehtoistoiminnan kehittä-
miseen. Jokainen vapaaehtoistoimintapäivään osallistunut täytti kyselyn ja palautti minulle
ruokailuhetken aikana. Palaute käytiin läpi myöhemmin seurakunnan nuorisotyönohjaajien
kanssa, ja sen pohjalta on mahdollista kehittää tulevaa toimintaa Pudasjärven seurakunnassa

sekä nähdä nuorten toiveita ja ajatuksia siitä, millainen vapaaehtoistoiminta heitä itseään kiinnostaa.

5.4 Vapaaehtoistoimintapäivästä saatu palaute ja toiminnan arviointi

Palautekyselyyn vastasi kaikki 11 toimintapäivään osallistunutta nuorta. Saatu palaute vapaaehtoistoimintapäivästä oli hyvin positiivista. Suurin osa mainitsi saaneensa hyvän mielen siitä, että pääsi ilahduttamaan muita ja pystyi toiminnallaan olemaan avuksi sekä toimimaan yhteiseksi hyväksi. Kaikki osallistujat olivat olleet ennenkin mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa. Palautelomakkeessa ei kysytty tähän tarkennusta, mutta ikäryhmä ja paikallinen vapaaehtoistyökulttuuri nuorten keskuudessa huomioon ottaen, toimintamuodot ovat oletettavasti olleet pääasiassa isostoiminnassa ja yhteisvastuukeräyksessä mukana olemista. Vaikka kaikki osallistujat olivat jotain vapaaehtoistyötä seurakunnassa tehneet aiemmin, silti moni koki oppineensa toimintapäivän aikana jotain uutta. Jokainen vastannut oli sitä mieltä, että voisi osallistua myös jatkossa seurakunnan vapaaehtoistoimintaan.

Järjestelyt ja aikataulutus oli mainittu palautteissa toimivina asioina vapaaehtoistoimintapäivän toteutuksen kannalta. Lisäksi koolla ollut ryhmä, hyvä yhteishenki, päivän aikana vallinnut positiivinen ilmapiiri ja ennakkoluulottomuus saivat kehuja osallistujilta, samoin kuin se, että jokaiselle halukkaalle oli löytynyt jotakin tehtävää. Vanhusten parissa toimiminen tuli esille parhaana asiana useammassa palautelapussa, ja nuoret toivoivat vapaaehtoistoimintapäivää tai vastaavaa samantyylistä toimintaa järjestettävän jatkossakin.

Kysyttäessä, mitä vapaaehtoistoimintapäivässä oltaisiin voitu kehittää toimivammaksi, vastauksia tuli vain muutama. Nämä kommentit ja kehitysehdotukset liittyivät siihen, että vanhusten luona vieraillessa oltaisiin voitu viipyä pidempään ja osa vanhuksille lauletuista lauluista olisi voinut olla tutumpia. Lisäksi vapaaehtoistoimintapäivän tehtäviä toivottiin vielä

monipuolisemmiksi, ja osa osallistujista koki, että tiedotus ja mainostaminen olisi voinut olla tehokkaampaa ja sitä olisi voinut olla enemmän.

Kokonaisuudessaan vapaaehtoistoimintapäivästä saatua palautetta tarkastellessa voi huomata positiivisen sävyn ja sen, että osallistujat olivat selkeästi kokeneet auttamisen iloa päivän aikana. Kun palautteita käytiin läpi Pudasjärven seurakunnan nuorisotyönohjaajien kanssa, todettiin päivän olleen kokonaisuudessaan onnistunut. Nuoret vapaaehtoiset olivat saaneet hyvän mielen ja hyvän kokemuksen vapaaehtoistyön tekemisestä, ja palaute myös muilta jumalanpalveluskävijöiltä sekä molemmilta vanhainkotivierailuilta oli pelkästään positiivista. Nuorisotyönohjaajat olivat sitä mieltä, että vastaavalle toiminnalle on selkeä kysyntä ja tarve, ja toimintaa aiotaan jatkaa ja kehittää tulevaisuudessa edelleen tämän vapaaehtoistoimintapäivän pohjalta. He myös kokivat kehittämäni palautekyselyn toimivaksi, sillä sen avulla saatiin kartoitettua nuorten kokemuksia ja ajatuksia niin kyseisestä vapaaehtoistoimintapäivästä, kuin myös yleisesti vapaaehtoistyön tekemisestä seurakunnassa. Vastausten avulla Pudasjärven seurakunnan nuorisotyössä pystytään jatkokehittämään vapaaehtoistoimintaa nuorten itsensä toivomaan suuntaan.

Vapaaehtoistoimintapäivä onnistui kokonaisuudessaan hyvin ja suunnitelmien mukaisesti. Suunnitteluvaiheessa valikoituneet kolme pääteemaa, jumalanpalvelukseen liittyvät tehtävät, vanhainkotivierailut ja mediatehtävät, loivat hyvän kokonaisuuden, joiden sisältä pystyttiin tarjoamaan nuorille vapaaehtoisille tehtäviä monipuolisesti. Vapaaehtoistoimintapäivän osallistujien määrä oli tehtäviin nähden hyvä, sillä kaikille riitti tekemistä ja osallistujien kesken vallitsi selkeä yhdessä tekemisen positiivinen ilmapiiri. Uskon vapaaehtoistoimintapäivän antaneen osallistujille hyvän kokemuksen seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta, mikä kävi ilmi myös heidän antamistaan palautteista.

Toimintapäivän järjestäminen sunnuntaina oli toimiva idea, sillä siten mukaan saatiin jumalanpalvelus ja siellä avustaminen. Vaikka jumalanpalveluksessa varsinaisissa avustustehtävissä oli vain muutamia nuoria, kaikki osallistujat olivat kuitenkin mukana messussa. Uskon

tällaisen tiiviin yhdessä tekemisen ja kokemisen olleen osasyys palautteissakin hyvänä asiana mainittuun yhteisöllisyyteen ja hyvään ilmapiiriin. Positiivisuus välittyi nuorista niin, että toiminta sai hyvää palautetta myös muilta sitä seuranneilta niin jumalanpalveluksen jälkeen kirkkokahveilla kuin vanhainkotivierailuillakin.

Vapaaehtoistoimintapäivän uudelleen järjestäminen tällä kaavalla on mahdollista. Toiminta sai osallistujilta positiivista palautetta ja he ilmaisivat innokkuutensa vapaaehtoistyön tekemistä kohtaan jatkossakin. Toimintaa voisi kuitenkin kehittää vielä toimivammaksi. Annetuista palautteista kävi ilmi, että nuoret toivoivat enemmän aikaa vanhusten parissa toimimiseen toimintapäivän aikana, joten erilainen aikataulutus tai monipuolisempi ohjelma vanhainkotivierailuille voisi olla tulevaisuudessa tarpeen huomioida. Yksi osallistuja oli maininnut palautteessaan myös koko vapaaehtoistoimintapäivän ohjelman voineen olla monipuolisempi. Se on toinen asia, jota kannattaa pohtia tulevaisuudessa vastaavaa toimintaa järjestettäessä. Vaihtelevuus ja tehtävien monipuolisuus pitäisi kiinnostusta vapaaehtoistyön tekemiseen yllä ja tarjoaisi enemmän mahdollisuuksia erilaisille osallistujille erityisesti, jos toiminnasta kehitettäisiin jatkuvaa.

Tulevaisuudessakin kirkossa on keskityttävä vapaaehtoistoiminnan organisointiin ja tehtävien mahdollistamiseen niin, että ne vastaavat jäsenten senhetkisiä tarpeita ja kiinnostuksen kohteita. Myös tasapainon löytäminen perinteisten toimintamuotojen sekä ajankohtaisten ilmiöiden välillä on oleellista. Yksi esimerkki tästä on jo tämänkin opinnäytetyön pohjalta järjestetyssä vapaaehtoistoimintapäivässä esillä ollut media. Tulevaisuudessa toimintaa voi kehittää vielä pidemmälle mediamaailmaan, erityisesti korostaen vapaaehtoisten omia kokemuksia niin vapaaehtoistyöstä kuin seurakuntalaisena elämisestä ja seurakunnassa toimimisesta. Vapaaehtoisten aktiivisempi ja laajempi vaikuttaminen sosiaalisessa mediassa ja nettikeskusteluissa voi olla kokeilunarvoista ja kannattavaa. Sosiaalinen media kaipaa tavallisia ihmisiä kertomaan muille omista ajatuksistaan, vakaumuksestaan, seurakunnan toiminnasta ja kristinuskosta tavallisella maallikkokielellä, sillä työntekijävoimat eivät siihen yksin riitä

(Mäkinen 2014, 56). Oli hyvä, että nuoret päivittivät itse nuorisotyön sosiaalisen median kanavia toimintapäivän aikana. Näin päivitykset viestivät erityisellä tavalla nuorten seurakuntalaisuudesta ja aktiivisesta toimimisesta.

Yhdestätoista nuoresta kahdeksan koki oppineensa jotain uutta seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta toimintapäivän aikana, ja kaikki osallistuneet olivat sitä mieltä, että voisivat toimia vapaaehtoisina jatkossakin. Mielestäni se kertoo siitä, että toimintaan tutustuminen vapaaehtoistoimintapäivän kautta auttoi saamaan laajempaa kuvaa seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta, ja palautteista päätellen vieläpä onnistuneesti. Uskon vapaaehtoistoimintapäivän toimineen eräänlaisena jäänmurtajana ja osallistumiskynnyksen madaltajana, sillä jatkossa vastaavaa toimintaa järjestettäessä toiminta on monille jo entuudestaan tuttua.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli toteuttaa Pudasjärven seurakunnassa vapaaehtoistoimintapäivä ja tarjota sitä kautta nuorille mahdollisuus tutustua käytännössä seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Koin työn tärkeäksi, sillä ajatus vapaaehtoistyöstä aiheena sekä idea toiminnallisesta osuudesta lähtivät paikallisten nuorten omista toiveista ja innokkuudesta vapaaehtoistyön tekemistä kohtaan. Näistä lähtökohdista opinnäytetyön kehittämistehtäviksi muodostuivat vapaaehtoistoiminnan tutuksi tekeminen nuorille sekä erilaisten vapaaehtoisten huomioiminen vastaamalla heidän kiinnostukseensa ja tarjoamalla mahdollisimman monipuolisia vapaaehtoistyötehtäviä.

Opinnäytetyöni toiminnallinen toteutusosio, vapaaehtoistoimintapäivä, onnistui hyvin ja olen siihen tyytyväinen. Nuoria vapaaehtoisia osallistui toimintaan yllättävän paljon ottaen huomioon, että vastaavanlaista toimintaa järjestettiin ensimmäistä kertaa. Osallistujia oli hyvä määrä myös suhteessa vapaaehtoistyötehtäviin, sillä kaikille löytyi tekemistä ja mikään suunnitelluista kokonaisuuksista ei jäänyt täysin vaille tekijää. Oli myös hienoa todistaa koko toimintapäivän aikana vallinnutta positiivista ilmapiiriä ja innokkuutta, joka nuorista vapaaehtoisista huokui.

Myös kehittämistehtävien toteutumisen koen onnistuneen hyvin. Vapaaehtoistoimintapäivään osallistuneet nuoret pääsivät tutustumaan useisiin seurakunnassa mahdollisiin vapaaehtoistyötehtäviin, ja nuorten antamista palautteista kävi ilmi, että he olivat oppineet toimintapäivän aikana jotain uutta. Lisäksi uskon sosiaalisen median hyödyntämisen toimintapäivän aikana mahdollistaneen seurakunnan vapaaehtoistoiminnan tutummaksi tulemisen myös heille, jotka eivät toimintapäivään itse osallistuneet, vaan seurasivat päivityksiä sosiaalisen median kautta.

Kehittämistehtävistä toinen, erilaisten vapaaehtoisten huomioiminen vapaaehtoistehtävissä, toteutui myös pääasiassa hyvin. Vaikka toimintapäivään valitut tehtävät olivat jokseenkin hyvin perinteisiä ja tyyppillisiä seurakunnan toimintoja, vaihtoehtoja erilaisista asioista kiinnostuneille onnistuttiin tarjoamaan hyvin. Tehtävätyypeissä pystyttiin huomioimaan niin hiljaiset kuin vahvasti ulospäin suuntautuneet, samoin kuin ryhmässä toimimisesta innostuvat ja omia tehtäviä ja vastuualueita hakevat. Koin myös, että vastaavaa toimintaa ensimmäistä kertaa järjestettäessä on hyvä lähteä liikkeelle perusasioista ja selkeästä kokonaisuudesta. Toki useita seurakunnan vapaaehtoistyömahdollisuuksia jäi toimintapäivän ulkopuolelle. Se kuitenkin jättää tilaa toiminnan jatkokehittämiselle, jotta nuorille vapaaehtoisille pystyttäisiin tarjoamaan vielä kokonaisvaltaisempi kuva seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta.

Oli hyvä, että toteutettu vapaaehtoistoimintapäivä pystyttiin rakentamaan kolmen pääelementin, jumalanpalveluksen, median ja vanhustyön, ympärille. Se loi päivän rakenteeseen selkeyttä, ja jokaisessa kategoriassa on omat erityiset puolensa. Jumalanpalvelus on seurakunnan toiminnan perusta ja kulmakivi, johon nuoria tulee tukea osallistumaan. Mediatehtävät puolestaan kiinnostavat nuoria ja erityisesti sosiaalinen media on hyvin lähellä heidän omaa maailmaansa. Vanhusten parissa toimiminen oli myös tärkeä osa kokonaisuutta, sillä paikalliset nuoret kokivat sen ennakkoon yhtenä kiinnostavimmista tehtävistä. Lähimmäisen huomioiminen on yksi seurakunnan toiminnan ja vapaaehtoisuuden perusarvoja, ja lähimmäisyys toteutui osaltaan kaikissa toimintapäivään kuuluneissa vapaaehtoistyötehtävissä.

Vastaavan toimintapäivän ideaa voisi kehittää jatkuvaksi, esimerkiksi järjestettäväksi vuosittain tai kerran syys- ja kevätkaudella. Näin vapaaehtoistoiminta tulisi vielä tutummaksi, näkyvämmäksi ja selkeämmäksi osaksi seurakunnan perustoimintaa. Tehtäviä voisi monipuolistaa tai vaihdella eri kerroilla, ehkä jopa teemoittaa työaloittain. Haasteena tällaisessa mallissa olisi kuitenkin se, että tiukasti jonkin työmuodon ympärille rakennettu toimintapäivä voisi karsia osallistujia. Tällaisenaan toteutettu vapaaehtoistoimintapäivä monipuolisine tehtävineen mahdollisti sen, että erilaiset osallistujat pystyivät löytämään tarjonnasta todennäköisem-

min jonkin itselleen mieleisen toiminta-alueen. Kun vapaaehtoistoimintaa ja sen mahdollisuuksia on näin alettu tehdä tutuksi, on jatkossa helpompi lähteä organisoimaan toimintaa myös vapaaehtoisten omista vahvuuksista käsin. Siten seurakunnassa saataisiin laajemmin hyötykäyttöön jäsenten osaaminen ja kiinnostuneisuus, ja samalla tuettaisiin jäsenten yhteyttä seurakuntaan.

Uskon vapaaehtoistoimintapäivän antaneen sysäyksen positiiviseen suuntaan Pudasjärven seurakunnan nuorten tukemisessa vapaaehtoistoiminnan pariin. Jo pelkästään palautteissa ilmenneet toiveet vastaavan toiminnan järjestämisestä jatkossakin olivat itselleni palkitsevaa kuultavaa. Tuollainen palaute viestii, ettei työtä tehty turhaan. Vaikka vielä ei voi tietää, jatkuuko vapaaehtoistoimintapäivässä mukana olleiden nuorten vapaaehtoisuus ja seurakunnan toiminnassa mukana oleminen myös nuoren aikuisuuden vaiheeseen, uskon ajatuksen seurakunnan vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemisestä olevan nyt vähintäänkin helpommin lähestyttävä näiden positiivisten kokemusten jälkeen.

Ammatillisen kasvun kannalta opinnäytetyöprosessi on ollut kokonaisuudessaan opettavainen ja silmiä avaava. Vapaaehtoistyöhön perehtyessä niin työn teoriaosan parissa kuin toiminnallista osuutta suunnitellessa ja toteuttaessa opin, kuinka valtavan määrän mahdollisuuksia vapaaehtoisuus pitää sisällään. Sen monia merkityksiä yksilölle, yhteisölle, yhteiskunnalle ja esimerkiksi vapaaehtoistoimintaa järjestävälle taholle ei voida korostaa liikaa. Vapaaehtoistoiminta on kuitenkin kenttä, jossa yksi valmis malli ei toimi ikuisesti, vaan toimintaa täytyy kehittää aina senhetkisiä tarpeita vastaavaksi ja yhteiskunnan ilmiöitä mukailevaksi. Toiminnan onnistumisen edellytyksenä on myös vapaaehtoisuuden ja sen eri kohderyhmien ymmärtäminen. Vapaaehtoisuuteen tukeminen onnistuu parhaiten, kun ymmärretään vapaaehtoisten motivaatiotekijöitä, ollaan valmiita kohtaamaan toimintaan liittyviä haasteita sekä pystytään toiminnan jatkuvaan kehittämiseen.

LÄHTEET

Gothóni, R. & Helosvuori, R. 2012. Kansainvälinen diakonia. Teoksessa R. Gothóni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki & K. Puuska (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja, 151-164.

Haastettu kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2011. 2012. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Hakola, M. & Koivunen, T. 2013. Polku 316. Uusi Jumalaa rakastava sukupolvi. Saarijärvi: Päiväosakeyhtiö.

Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Harju, A. 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 58-80.

Harju, U-M., Niemelä, P., Ripatti, J., Siivonen, T. & Särkelä, R. 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita.

Hauta-aho, H. & Tornivaara, S-M. 2009. Kirkosta kiinni! Helsinki: Kirjapaja.

Helve, H. 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa M. Liikkanen (toim.) Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 250-269.

Häkkinen, S. 2009. Nuori aikuinen kirkon jäsenenä. Teoksessa H. Hauta-aho & S-M. Tornivaara. Kirkosta kiinni! Helsinki: Kirjapaja, 11-18.

Jokela, E. 2008. Pyhä matka – näkökulmia nuorelle merkittävään liturgiseen elämään. Teoksessa A. Mäkinen & J. Koivisto (toim.) Elämän makuinen messu. Helsinki: LK-kirjat, 25-33.

Jokinen, K. 2014. Nykynuoret ja siirtymät aikuisuuteen. Teoksessa K. Vehkalahti & L. Suurpää (toim.) Nuoruuden sukupolvet. Tampere: Nuorisotutkimusseura, 250-269.

Jääskeläinen, I. 2002. Diakoniatöiminnan muodot. Teoksessa R. Helosvuori, E. Koskenvesa, P. Niemelä & J. Veikkola. (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 192-232.

Karvonen, M-L & Liljendahl, T. 2005. Nuoren kirkko 2015. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 311-325.

- Komulainen, T., Peltola, L., Perälä, M., Ranta, I., Ripatti, J., Särkiö, R. & Tiensuu, K. 2005. Seurakuntalaisen käsikirja. Helsinki: Edita.
- Koskelainen, H. 2005. Nuori ja jumalanpalvelus. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 71-81.
- Koskiahho, B. 2001. Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 15-40.
- Koskiahho, B. 2002. Vapaaehtoistyön ehdot ja edellytykset. Teoksessa R. Helosvuori, E. Koskenvesa, P. Niemelä & J. Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 446-462.
- Kotilainen, S. & Rantala, L. 2008. Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Kurki, L. 2001. Kasvaminen palvelutehtävään. Sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 67-92.
- Köykkä, A. 2014. Nuorisotyön alkeet ja jatko. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja.
- Maukonen, J. 2005. Musiikki nuorisotyössä. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 156-172.
- Mäkinen, A. 2014. Seurakunnan toiminta. Teoksessa P. Ranta & T. Pietilä (toim.) Seurakunnan luottamushenkilön kirja 2015-2018. Helsinki: Kirjapaja, 38-56.
- Myllyniemi, S. 2016. Yhteisöllisyys ja ystävät. Teoksessa S. Myllyniemi (toim.) Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Pdf-dokumentti. Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2016/01/Nuorisobarometri_2015_ISSUU.pdf. Viitattu 1.9.2016, 75-85.
- Nuoret seurakuntalaisina. 2012. Helsinki: Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja.
- Nylund, M. & Yeung, A. 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 13-38.
- Ojanen, M. 2001. Auttajaksi oppiminen. Psykologia minuuden tulkkina. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 95-109.
- Palmu, H. 2010. Suomen kirkon tulevaisuus? Kipukohtia, ongelmia ja mahdollisuuksia. Turku: Kustannusosakeyhtiö Sannakko.

- Porkka, J. 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 82-108.
- Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Siltala, J. 2013. Nuoriso – mainettaan parempi? Helsinki: WSOY.
- Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015. 2015. Pdf-dokumentti. Saatavissa: http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistyö_Suomessa_2010ja2015.pdf. Viitattu 6.10.2016.
- Sorri, H. 2005. Elämän käänneet: Arvojen ja identiteetin muutokset. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 126-140.
- Toivanen, M-L. & Tukeva, P. 2005. Tahtoa, intoa ja rohkeutta. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja, Helsinki: Kirjapaja, 352-369.
- Yeung, A. 2003. Kirkko, vapaaehtoistoiminta ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa E. Helander (toim.) Muutoksen tulkkinä. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa. Helsinki: Kirjapaja, 306-319.
- Yeung, A. 2005a. Tutkimustyökaluja vapaaehtoismotivaation mysteeriin. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 83-103.
- Yeung, A. 2005b. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 104-125.
- Yeung, A. & Grönlund, H. 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 167-191.

VAPAAEHTOISTOIMINTAPÄIVÄ

24.4.2016 SEURAKUNTAKODILLA

Päivän tarkoituksena on tarjota mahdollisuus tutustua, mitä seurakunnassa voi vapaaehtoisena tehdä. Voit osallistua yhteen tai useampaan tehtävään tai tulla vain paikalle seurallemaan!

Mitä päivän aikana on sitten mahdollista päästä tekemään?

- Jumalanpalveluksessa avustaminen: *kolehdin kantaminen, virsikirjojen jakaminen, tekstinluku, musisointi...*
- Kirkkokahveilla auttaminen: *kahvinkaatajana ja apukäsinä toimiminen*
- Vanhainkotivierailu: *vierailu vanhusten luona porukalla*
- Muuta: *valokuvaaminen päivän aikana, nuorisotyön somekanavien päivittäminen, pienen lehtijutun kirjoittaminen...*

Löytyikö mieleinen homma? Ilmoittaudu mukaan!

Onko sinulla jokin hyvä idea, jota ei löytynyt listasta? Ehdota sitä!

Jokaiselle innokkaalle löytyy byllä tekemistä!

Ilmoittaudu kertomalla [redacted] lle tai [redacted] lle, mihin hommaan haluaisit mukaan.

**040 [redacted] / 040 [redacted] / Facebookissa /
[redacted]@evl.fi / [redacted]@evl.fi**

Hartaus vanhainkotivierailulle

- *Hartauden kesto on noin 10 minuuttia.*

- *Tarvikkeet: nuoren seurakunnan veisukirjoja, virsikirjoja, Raamattu sekä kynttilä, risti tai muita hartauteen sopivia elementtejä, joita voi laittaa esille hartauden ajaksi.*

Laulu

Pyhiinvaeltajan laulu (Nuoren seurakunnan veisukirja 2015, laulu 33)

Puhe ja raamatunluku

Tänään olemme nuorten kanssa tutustuneet vapaaehtoistyöhön. Vapaaehtoistyötä voisi kuvata hyvien tekojen tekemiseksi, auttamiseksi ja hyvän mielen tuottamiseksi niin toisille ihmisille kuin itsellekin. Olemme tehneet ihan konkreettisia ja tavallisia asioita, ja päivään on kuulunut muun muassa pullanleivontaa ja jumalanpalveluksessa avustamista. Myös tämä tekemämme vanhainkotivierailu on osa tuota vapaaehtoisuuden ja hyvien tekojen sarjaa. Uskon vierailun tuovan iloa meistä jokaiselle.

Niin kuin aluksi laulettu Pyhiinvaeltajan laulussa sanottiin, joka päivä ja joka hetki saamme kulkea Jumalan kanssa ja Hänen voimastaan. Laulussa sanottiin myös, että työmme on Jumalan työ ja tässä hetkessä meillä on taivas ja maa. Noissa sanoissa on jotain erityisesti tähän päivään sopivaa, sillä hyviä tekoja tekemällä pääsee olemaan juuri kyseisten asioiden äärellä. Kun toimimme Jumalaa seuraten ja Hänen voimastaan, tulee tehtyä väistämättä hyvää. Ja juuri niissä hetkissä, pieniä tai suuria hyviä tekoja tehdessä, toimimme Jumalan tahdon mukaan. Silloin työmme juurikin on Jumalan työtä. Niissä hetkissä, kun toimimme toinen toistamme auttaen, on kaikki oleellinen ja tärkeä, taivas ja maa.

Luetaan Raamatusta 1. Piet. 3: 8-11 ja 1. Piet. 4: 8-11.

Kuten juuri luetuissa raamatunkohdissa annetaan ohjeeksi, meidän tulee olla hyviä toisillemme, tehdä hyviä tekoja, välittää, rakastaa ja palvella. Meillä jokaisella on jotain hyvää annettavana, jokin Jumalan antama lahja. Tekojen ei tarvitse olla suuria, sillä usein pelkkä hymy, ystävällinen sana tai kuunteleminen riittää. Viehdään jokainen osaltamme hyvää eteenpäin toimien Jumalaa kuunnellen, Häntä seuraten ja Hänen voimastaan. Pienikin hyvä teko ja ystävällinen ele on äärimmäisen arvokas maailmassa, joka tuntuu hukkuvan ikäviin uutisiin ja vääryyteen. Meistä jokainen voi kuitenkin omalla toiminnallaan edesauttaa lähimmäisenrakkauden lisääntymistä, sillä dominoefektin lailla hyvä teko usein sysää liikkeelle seuraavan. Ja kuten luetussa raamatunkohdassa todettiin, ”rakkaus peittää paljotkin synnit”.

Rukous

Pyhä Jumala,

kiitos tästä hetkestä, jota saamme yhdessä viettää. Kiitos, että saamme pysähtyä, hiljentyä edessäsi ja kuulla sanaasi. Maailmassa tarvitaan hyviä tekoja, auttamista ja lähimmäisenrakkautta. Rohkaise ja johdata meitä toimimaan niin, että voisimme hyvää eteenpäin. Auta meitä olemaan läsnä toisillemme ja toimimaan sinun kauttasi ja sinun voimastasi. Rukoilemme, että olet läsnä jokaisessa päiväsämme ja jäät siunaamaan meitä.

Aamen.

Virsi

Herra, elämäni (virsi 509)

VAPAAEHTOISTOIMINTAPÄIVÄ -PALAUTE-

Oletko ollut ennen mukana jossain seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa (esim. isostoiminta)?

Olen En ole

Koetko oppineesi vapaaehtoistoimintapäivän aikana jotain uutta seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta?

Kyllä En

Voisitko kuvitella osallistuvasi jatkossa johonkin seurakunnan vapaaehtoistoiminnan muotoon?

Kyllä Miksi haluaisit tehdä vapaaehtoistyötä? _____

En Mikä estää sinua tekemästä vapaaehtoistyötä? _____

Millainen vapaaehtoistoiminta sopisi sinulle parhaiten? Rastita jokaiseen kohtaan sopivat vaihtoehdot.

Kenen kanssa haluaisit tehdä vapaaehtoistyötä?

yksin kaverin kanssa ryhmässä

muu, mikä? _____

Kuinka usein olisit innokas tekemään vapaaehtoistyötä?

viikoittain kuukausittain satunnaisesti

muu, mikä? _____

Millaiset vapaaehtoistyötehtävät sinua kiinnostaisivat?

jumalanpalvelusavustus (kolehdinkantaminen, tekstinluku...)

soitto- tai laulutehtävät

mediaan liittyvät tehtävät

vanhusten parissa toimiminen

muu, mikä? _____

Mikä oli hyvää tai toimivaa tässä vapaaehtoistoimintapäivässä?

Mitä vapaaehtoistoimintapäivässä olisi voinut kehittää paremmaksi tai toimivammaksi?

Nyt sana on vapaa! Risut, ruusut, toiveet ja terveiset otetaan kaikki avosylin vastaan. 😊

KIITOS OSALLISTUMISESTA JA PALAUTTEESTA!